

ΑΡΧΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΙ

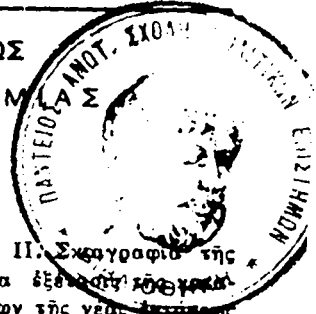
ΤΟΜΟΣ 21.

ΕΤΟΣ 21. (1941)

ΑΙ ΝΕΑΙ ΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΥΠΟ

N. B. ΚΑΣΚΑΡΕΛΗ

Περίεχόμενα: I. Εισαγωγικά παρατηρήσεις. II. Σκιαγραφία της γενικής καταστάσεως της παγκοσμίου οικονομίας. Ειδικότερα εξέλιξις των τάσεως ταύτης πρὸς διαπίστωσιν τῆς φύσεως καὶ τῶν αἰτίων τῆς νεαῆς καταστάσεως τῶν οικονομικῶν ἐργασιῶν. III. Αἱ τάσεις τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς τῶν κυριωτέρων πολιτειῶν. Αἱ βασικαὶ ἐπιστημονικαὶ ἀρχαὶ αὐτῆς καὶ αἱ βασικαὶ κατευθύνσεις αὐτῆς. IV. Ἡ δημιουργία ὁμάδων οικονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οικονομίᾳ· ἡ ἐξέλιξις αὐτῶν· καὶ αἱ ἐν τῇ ἐξέλιξι τῶν νεαῖ συνθέσεις αὐτῶν. Ἡ ἐπίδρασις τοῦ οικονομικοῦ καὶ τοῦ κυρίως πολέμου ἐπὶ τῶν νεῶν συνθέσεων ὁμάδων οικονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οικονομίᾳ. Ἡ γενικὴ τάσις τῶν συνεχῶν ἀνασυνθέσεων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οικονομίᾳ. V. Αἱ συνήθεις φάσεις τῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οικονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οικονομιῶν. Ἡ ἐξέλιξις τῶν τιμῶν. Ἡ ἐξέλιξις τῆς παραγωγῆς βασικῶν προϊόντων (γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως, πρώτων ὑλών). Ἡ ἐξέλιξις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. Ἡ ἐξέλιξις τῶν λοιπῶν χαρακτηριστικῶν οικονομικῶν ἐκδηλώσεων (μεταφορῶν, διεθνοῦς ἐμπορίου, πραγματικῆς ἀξίας νομισμάτων, νομισματικῆς κυκλοφορίας, ἐπιπέδου τόκου, ἀποθεμάτων, δημοσίων δαπανῶν, δανείων καὶ φορολογιῶν). VI. Αἱ νεαὶ ἀσυνήθεις φάσεις τῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οικονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οικονομιῶν· βθεδαὶ ὀργανικαὶ ἀλλοιώσεις. 1. Νεαὶ τεχνικαὶ βελτιώσεις καὶ ὑποκαταστάσεις ἐν τῇ παραγωγῇ οικονομικῶν ἀγαθῶν. 2. Εὐχέρεια μεταφορᾶς συντελεστῶν παραγωγῆς ἀπὸ ὀρισμένους οικονομικοὺς τομεῖς εἰς ἄλλους. 3. Περιορισμὸς εἰς τὸ ἐλάχιστον πρωτοβουλίας ἐπιχειρηματίου καὶ κερδῶν ἐπιχειρήσεων. 4. Ἐλεγχος παραγωγῆς ἰδίᾳ τῆς παραγωγῆς βασικῶν οικονομικῶν ἀγαθῶν, ὡς ἐπίσης τῶν τιμῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου αὐτῶν· διεθνῆς εἰς τμήματα τῆς παγκοσμίου οικονομίας καὶ ἐσωτερικῶς ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον οικονομίαις. 5. Νεὰ τεχνικὴ εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ νομισματος. Σταθερότης ἐπιπέδου προεξοφλητικοῦ τόκου. 6. Ρύθμισις διακυμάνσεως ἐργατικῶν ἡμερομ.σθ.ων καὶ ἀντιμετώπισις ἀνεργίας. 7. Νεαὶ ἐπίτασις φορολογίας μεγάλων εἰσοδημάτων καὶ κεφαλαίων καὶ ἐπίτασις τῆς κοινωνικῆς καὶ ἐργατικῆς πολιτικῆς. VII. Συμπερασματικαὶ τινες παρατηρήσεις.

I

Ἰκανὸν χρονικὸν διάστημα πρὸ τῆς τελευταίας διεθνοῦς συρράξεως, ἀλλὰ κυρίως μετὰ τὴν ἐκρηξιν αὐτῆς, ἡ παγκόσμιος οικονομία καὶ αἱ σημαντικώτεραι ἰδίᾳ τῶν ἐν αὐτῇ οικονομιῶν εἰσηλ-

θον εἰς νέας φάσεις ἐξελίξεως· τινὲς ἐξ αὐτῶν εἶναι συνήθεις, ἄλλαι τὸ πρῶτον ἐμφανίζονται, ἐκ τῶν τελευταίων δὲ τούτων ἄλλαι μὲν ἀποτελοῦσι μεταβατικὰς καταστάσεις, ἄλλαι δὲ βαθείας ὀργανικὰς μεταβολὰς ἐξελίξεως.

II

Ἐκ τῆς φθινοπώρου τοῦ 1937 καὶ ἐντεῦθεν παρατηρεῖται νέα ὕφεσις ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, συνεπεῖα τῆς ἐν τινι μέτρῳ φυσιολογικῆς κατὰ τὸ πλεῖστον ὁμως παθολογικῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, ἣτις παρετηρήθη μετὰ τὰς προσπαθείας τῆς ἀντιμετωπίσεως τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ 1929, ἀπὸ τοῦ 1932 καὶ ἐντεῦθεν. Οὕτω φαίνεται συνεχιζομένη ἡ φάσις τῆς οἰκονομικῆς ἀπογοητεύσεως τῆς παλαιᾶς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς, τῆς ὁποίας ἡ κρίσις ἐξεδηλώθη κατὰ τὸ 1929. Ἡ ὡς ἄνω ἐκδηλωθεῖσα ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1937 ὕφεσις ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, μετὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἔντασιν, φαίνεται ὑποχωροῦσα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1938, συνεπεῖα τῶν προσπαθειῶν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς ἐφαρμοσθείσης εἰς τὰς οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρας χώρας, τὰς κατεχούσας καὶ τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας ἐν τῷ συνόλῳ τῆς καὶ ἡ γενικὴ τάσις πρὸς ὕφεσιν ἢ ἔντασιν ἐν αὐτῇ.

Ἐκ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1939, παρελθουσῶν τῶν ἐπιδράσεων ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ταύτης πολιτικῆς, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἔντασιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, ἡ ὕφεσις τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας συνεχίζεται, διὰ τὴν παρουσιασθῆ ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ ἔτους τούτου, νέα, αἰσθητὴ ἔντασις ἐν αὐτῇ, ἣτις ὁμως φαίνεται πάλιν οὐσιωδῶς περιοριζομένη ὑπὸ τῆς διεθνoῦς καταστάσεως, τῆς ὑπαρχούσης τότε ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ὀσημέραι καθισταμένης βεβαιότερας διεθνoῦς συρράξεως.

Μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου παρατηρεῖται εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν καὶ ἰδίᾳ τὰς σημαντικωτέρας τῶν ἐν αὐτῇ οἰκονομιῶν - παρὰ τὰς ἐξαιρετικὰς ἀρρυθμίας καὶ διαταραχάς, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν τινὲς ἐκ τούτων-γενικὴ ἐξαιρετικὴ ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν μὲ χαρακτηριστικὴν συνεχῆ ὑψωτικὴν ἐξέ-

ίξιν τῶν τιμῶν, σημαντικὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς καὶ μείωσιν τῆς ἀνεργίας, καθισταμένη ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐντατικωτέρα καὶ γενικωτέρα, παρ' ὄλον ὅτι ἐσχάτως, ἡ ἔντασις αὕτη ἐνεφάνισε παροδικὴν ἀλλ' αἰσθητὴν χαλάρωσιν.

Ἡ τελευταία ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ἐμφανίζει τοιαύτην γενίκευσιν καὶ πληρότητα, ὥστε οἰαδήποτε παθολογικότης αὐτῆς - ὅτι δηλαδὴ συνετελέσθη κυρίως δι' ἐπεμβάσεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς διὰ τεχνικῶν μέσων - ἀποκλείεται. Ἐπομένως, ἀποκλειομένης τῆς παθολογικῆς φύσεως τῆς γενικῆς ταύτης ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, γεννᾶται τὸ ζήτημα, ἂν ἡ ἔντασις αὕτη εἶναι κυρίως νέα φυσιολογικὴ φάσις ἀκμῆς τῆς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς, ἐπικουρουμένη ἐν τινι μέτρῳ ὑπὸ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ μέτρων οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἢ εἶναι μία γενικὴ ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν συνεπεῖα τοῦ πολέμου.

Διὰ τὰ ἐρευνηθῆ τὸ ζήτημα τοῦτο, νομίζομεν, ὅτι πρέπει νὰ μελετηθῆ ἡ φύσις τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ ἰδίᾳ νὰ παρακολουθηθῆ ἡ ἐξέλιξις τῆς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς εἰς τὴν μεγαλυτέραν οἰκονομίαν, τὴν εὐρισκομένην μᾶλλον ἀπώτερον τοῦ διεξαγομένου πολέμου, εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Τοῦτο δέ, διότι ἡ οἰκονομία αὕτη ἔχει μέχρι σήμερον τὰς ὀλιγωτέρας ἐκ τοῦ πολέμου ἐπιδράσεις, ἐνῶ ἐξ ἄλλου εἶναι ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων οἰκονομιῶν, αἵτινες ἔχουν βασικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, λόγῳ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς μεγαλυτέρας παραγωγῆς, ὑπάρξεως καὶ μετασχηματισμοῦ ἐν αὐτῇ τῶν περισσοτέρων βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ πρώτων ὑλῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς ὑπάρξεως ἐν αὐτῇ τῶν περισσοτέρων διατεθειμένων καὶ ἰδίᾳ ἀδιαθέτων κεφαλαίων.

Μετὰ τὰ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτεῖαις ἐφαρμοσθέντα μέτρα πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς ἐξαιρετικῆς ἐντάσεως καὶ ἐκτάσεως οἰκονομικῆς ἀπογοητεύσεως, ἣτις ἐπηκολούθησε τὴν κρίσιν τοῦ 1929, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ὑποτίμησιν τοῦ δολλαρίου καὶ δι' ἀπὸ τοῦ 1933 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ 1937 (τοῦ φθινοπώρου τοῦ ἔτους ἐκείνου), παρατηρεῖται νέα ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, ὀφειλομένη κυρίως εἰς τὰ ἐφαρμοσθέντα μέτρα πρὸς δημιουργίαν τε-

χνητῆς οἰκονομικῆς ἀκμῆς, ἥτις καὶ μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἐπιδράσεων ἐκ τῶν μέτρων τούτων, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τῆς μειώσεως τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου ἀπὸ τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1937, μεταπίπτει εἰς μίαν χαλάρωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, διαρκοῦσαν μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ ἔτους 1938. Ἐπακολουθεῖ ἐλαφρὰ βελτίωσις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, μία μείωσις τῆς ὑφέσεως, διαρκοῦσα καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1938, συνεπείᾳ ἐφαρμογῆς νέων μέτρων οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς ἔντασιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν. Ἀλλὰ, παρελθουσῶν καὶ τῶν ἐκ τῶν μέτρων τούτων ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς ὅλης οἰκονομίας τῶν Ἑν. Πολιτειῶν ἐκδηλοῦται καὶ πάλιν, ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1939, νέα ἔντασις τῆς ὑφέσεως καὶ γενικὴ χαλάρωσις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν. Κατὰ τοὺς πρώτους πέντε μῆνας τοῦ ἔτους 1939, οἱ δεῖκται τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος πίπτουν συνεχῶς, φθάνοντες τὸ κατώτατον αὐτῶν σημεῖον κατὰ τὸν Μάϊον. Ἐκτοτε ἀρχεται νέα πλήρης καὶ γενικὴ εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομίας τῶν Ἑν. Πολιτειῶν ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, οὕτως ὥστε ἀπὸ τινος εὐρισκόμεθα πρὸ συνεχοῦς καὶ ἔτι μεγαλυτέρας ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, πρὸ μιᾶς συνεχοῦς ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν.

Ὅλοι οἱ δεῖκται ἐν τῇ γενικῇ αὐτῶν ἐξέλιξει, τοὺς ὁποίους εἶχομεν ὑπ' ὄψιν μας, ὅλα τὰ συμπτώματα καὶ αἱ ἐκδηλώσεις, τὰς ὁποίας ἐμελετήσαμεν σχετικῶς μὲ τὴν νέαν ἔντασιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν, ὑποστηρίζουν τὴν ἄποψιν, ὅτι πρόκειται περὶ κλασικῆς, κλασικωτάτης μάλιστα, μορφῆς ἀκμῆς τῆς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς. Τὴν ἄποψιν δὲ ταύτην ἐνισχύει ἰδίᾳ ἡ παρατηρουμένη ἐν τῇ βιομηχανίᾳ μεγαλυτέρα αὐξησις τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς ἔναντι τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καταναλωσίμων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Ὁ ἐξαιρετικῶς ἐν τούτοις ταχὺς ρυθμὸς τῆς ἐξελίξεως τῆς οἰκονομικῆς ταύτης ἀκμῆς, αἱ συχναὶ ἐπὶ μέρους καὶ ἐν εἰδικωτέρᾳ ἐξετάσει καὶ ἐμφανίσει ἀρρυθμίαι τῶν περισσοτέρων δεικτῶν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῶν Ἑν. Πολιτειῶν καὶ ἰδίᾳ αἱ ἐσχάτως ἐπισυμβᾶσαι παροδικαὶ κάμψεις καὶ χαλαρώσεις τινῶν ἐκ τῶν πλέον χαρακτηριστικῶν τῶν δεικτῶν τούτων, μᾶς ὀδηγοῦν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ οἰκονομικὴ αὕτη ἀκμὴ ἀποτελεῖ φάσιν τῆς γενικῆς ἐντάσεως τῶν

οἰκονομικῶν ἐργασιῶν συνεπεία τοῦ πολέμου καὶ ἰδίᾳ τῆς παρατηρηθείσης καταπληκτικῆς αὐξήσεως τῶν δοθεισῶν εἰς τὰς Ἴν. Πολιτείας παραγγελιῶν.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ ἐξέλιξις τῆς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, εὐρισκομένης ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀπογοητεύσεως, πρὶν ἔτι συντελεσθῆ ἡ πλήρης ἐκκαθάρισις καὶ ἀναπροσαρμογὴ τῆς παραγωγῆς πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας, διεκόπη καὶ πάλιν συνεπεία τῆς ἐκ τῶν πολεμικῶν παραγγελιῶν ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν.

Ἐάν τις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ συμπεράσματος τούτου θελήσῃ νὰ διατυπώσῃ ἀπόψεις διὰ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἐξέλιξιν τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, δύναται νὰ εἴπῃ, δοθέντος ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀκμῆς τῆς οἰκονομικῆς ἐναλλαγῆς, ἀλλὰ περὶ ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ὀφειλομένης εἰς τὸν πόλεμον καὶ τὰς πολεμικὰς ἀνάγκας, ὅτι ἡ ἔντασις αὕτη τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ θὰ ἔχῃ ἀνάλογον ἐξέλιξιν πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν δημιουργησάντων ταύτην αἰτίων, πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολέμου, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν πολεμικῶν καὶ τῶν μεταπολεμικῶν ἀναγκῶν καὶ θὰ ἐμφανίσῃ ἐκ παραλλήλου καὶ πλείστας ἀρρυθμίας, ἀλλοῦ μὲν ἐξαιρετικῆς, ἔτι μεγαλυτέρας ἔντασις, ἀλλοῦ δὲ ἐξαιρετικῆς χαλάρωσις. Καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ παρατηρηθῆ καὶ εἰς τὰς διαφόρους οἰκονομικὰς ἐκδηλώσεις, τῶν ὁποίων ἀλλαι μὲν θὰ παρουσιάσουσιν ἐξαιρετικῆς ἔντασις καὶ ἀκμῆν, ἀλλαι δ' ἐξαιρετικῆς χαλάρωσις καὶ καχεξίαν, ἀκόμη ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκονομίᾳ.

Ἡ δὲ γενικωτέρα περαιτέρω ἐξέλιξις τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας πρὸς ἀκμῆν ἢ ἀπογοήτευσιν θὰ ἐξαρτηθῆ κυρίως, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῶν νέων γενικῶν κατευθυντηριῶν γραμμῶν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν κυριωτέρων πολιτειῶν τῶν κατεχουσῶν ἢ ἐχουσῶν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ μεγαλυτέρου μέρους τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἰδίᾳ ἐξ ἐκείνων τῶν νέων φάσεων τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν βαθείας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις· καὶ τέλος γενικώτερον ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐν τῷ μεταξὺ συντελεσθησομένης προσαρμογῆς καὶ καλυτέρας συσχετίσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν οἰκονομικῶν ἐν γένει ἐργασιῶν

πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας. Θὰ εἶναι δὲ αὕτη διάφορος τῆς ἐξελιξέως, τὴν ὁποίαν μέχρι σήμερον ἐγνώρισε καὶ ἐμελέτησεν ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη.

III

Ἐάν τις μετ' ἰδιαιτέρας προσοχῆς μελετήσῃ τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, καὶ ἰδίᾳ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς ἐφαρμοζομένης ἐπὶ τῶν σημαντικωτέρων οἰκονομιῶν καὶ κατὰ συνέπειαν ἐχούσης ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, θὰ ἴδῃ, ὅτι εἰς τὴν οἰκονομικὴν πολιτικὴν ὄλων σχεδὸν τῶν πολιτειῶν, αἱ βαθύτεραι γενικαὶ κατευθυντήριοι γραμμαὶ συμπέπτουν εἰς τὰς κεντρικὰς αὐτῶν ιδέας.

Ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς τελευταίας οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ 1929 μέχρι τῆς ἐκρήξεως τοῦ τελευταίου πολέμου, ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἢ ἐφαρμοσθεῖσα ἐπὶ τῶν σημαντικωτέρων οἰκονομιῶν, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπακολουθησάσης οἰκονομικῆς ἀπογοητεύσεως καὶ τὴν δημιουργίαν νέας, ἔστω καὶ τεχνητῆς, παθολογικῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ ἀδιαφοροῦσα διὰ τὰς μελλούσας συνεπείας καὶ διαταραχὰς ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς διαφόρων μέτρων αὐτῆς, ἐπανειλημμένως παρεβίασε καὶ ἤλθεν εἰς ἀντίθεσιν πρὸς βασικὰς οἰκονομικὰς ἀρχὰς καὶ νόμους. Ἐγένετο οὕτω πρόξενος πλείστων νέων διαταραχῶν καὶ ἐξαρθρώσεων τῆς οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, συντελέσασα εἰς συνεχῆ λήψιν νέων μέτρων, τὸ μὲν οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, τὸ δὲ αὐταρκειᾶς, καίτοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀντεμετώπισεν ἐπιτυχῶς ὠρισμένας ἀπὸ κοινωνικῆς ἀπόψεως ἐπικινδύνους δυσχερείας. Ἡ οἰκονομικὴ αὕτη πολιτικὴ παρεβίασε καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν βασικὴν οἰκονομικὴν ἀρχὴν τῆς ἀνάγκης τῆς ἄμεσώτερας κατὰ τὸ δυνατόν συσχετίσεως μεταξὺ παραγομένων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ καταναλωτικῶν ἀναγκῶν, ἵνα τὰ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ ἔχουν ἀξίαν καὶ χρησιμότητα, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν βασικὴν ἀρχὴν, καθ' ἣν ἡ εὐημερία μιᾶς οἰκονομίας δὲν εἶναι μεμονωμένως δυνατὴ, ἀλλὰ δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἰδίᾳ νὰ διατηρηθῇ μόνον ἐν γενικῇ εὐημερίᾳ ὄλων τῶν οἰκονομιῶν.

Ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως ὁμοῦ τοῦ πολέμου, ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἐνασκουμένη εἰς τὰς σημαντικωτέρας οἰκονομίας, μὴ

ὑπαρχούσης πλέον ἀνάγκης τεχνητῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, ἔπαυσε παραβιάζουσα βασικὰς οἰκονομικὰς ἀρχὰς καὶ νόμους καὶ ἐπιδιώκουσα ἐν τῇ γενικῇ τῆς κατευθύνσει ἀμέσους ὠφελείας, πλὴν τῶν ἀναγκαίων ὅσον ἀφορᾷ τὸν διεξαγόμενον πόλεμον, ἥδη δὲ ἀποβλέπει εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν καλυτέραν προσαρμογὴν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας καὶ εἰς μελλοντικὰς ἰδίᾳ ὠφελείας συνυφασμένας πρὸς τὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασυγκρότησιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Βεβαίως αἱ καθ' ἕκαστον οἰκονομικαὶ πολιτικαὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις των θὰ διέλθουν ἀπὸ πολλὰς ταλαντεύσεις, ἀπὸ πολλὰς μεταβολὰς καὶ ἐπὶ μέρους φάσεις, αἱ κατ' ἐξοχὴν βασικαὶ κατευθυντήριοι γραμμαὶ αὐτῶν θὰ παραμείνουν ὁμῶς αἱ αὐταὶ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ ἰδίᾳ μετ' αὐτόν, καθ' ὅτι αὐταὶ εἶναι δύσκολον ἢ μᾶλλον ἀδύνατον νὰ μεταβληθοῦν πλέον ἐν τῇ γενικῇ αὐτῶν κατευθύνσει.

Αἱ βαθύτεραι καὶ κατ' ἐξοχὴν βασικαὶ αὐταὶ τάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, αἵτινες δὲν δύνανται πλέον νὰ μεταβληθοῦν, σαφῶς διαγράφονται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς οἰκονομίας ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ.

Ἡ συνεχῶς αὖξουσα ἐπέκτασις τῆς ἐνεργείας τοῦ Κράτους ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, θὰ συνεχισθῇ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, μετ' αὐτόν δέ, βασικῶς τροποποιουμένη, θὰ ἀποβλέπη ἐν τῇ ἀπωτέρᾳ προοπτικῇ τῆς εἰς τὴν γενικὴν εὐημερίαν καὶ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου, τὴν κοινωνικωτέραν ὀργάνωσιν καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν μεγαλυτέραν ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ἐπέκτασις αὕτη τῆς ἐνεργείας τοῦ Κράτους ἐν τῇ οἰκονομίᾳ θὰ διαμορφωθῇ καλυτέρον σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου καὶ θὰ ἀποκρυσταλλωθῇ. Εἰς σημαντικούς τομεῖς τῆς οἰκονομίας θὰ παραμείνη αὕτη ὡς ἀναγκαστικὴ συμμετοχὴ τοῦ Κράτους, εἰς ἄλλους θὰ περιορισθῇ εἰς ἔλεγχον καὶ εἰς τινὰς θὰ παρατηρηθῇ καὶ πάλιν πλήρης ἀποχή.

Κατ' ἐξοχὴν σταθερὰ τάσις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἐκδηλῶς εἰς πᾶσαν προσπάθειαν αὐτῆς, εἶναι ἐπίσης ἡ σαφὴς ἀντίληψις, ὅτι ἡ οἰκονομία δὲν ὑποτάσσεται οὔτε κατευθύνεται ἢ μόνον δι' ὑποταγῆς εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς, οἵτινες ἀπαραίτητον εἶναι ὅπως παντοῦ καὶ πάντοτε παραμένουν γνωστοὶ καὶ σεβαστοί.

Ὅμοίως σταθερὰ καὶ περισσότερο ἐξαιρετικῆς σημασίας τάσις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἢ εἰς τὰ περισσότερα μέτρα τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πάσης χώρας ἐκδηλουμένη προσπάθεια καλυτέρας καὶ ἀμεσωτέρας συσχετίσεως τῆς παραγωγῆς οἰκονομικῶν ἀγαθῶν πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας καὶ τὰς καταναλωτικὰς διεξόδους.

Εἰς οἰκονομίας συνεργαζομένης ἢ εὐρισκομένης εἰς σημαντικὴν μεταξὺ αὐτῶν ἐπικοινωνίαν, ἐξ ἴσου σταθερὰ καὶ ἐκδηλος τάσις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς εἶναι ἢ μέριμνα πρὸς εἰδίκευσιν τῆς παραγωγῆς οἰκονομικῶν ἀγαθῶν εἰς ἐκάστην τῶν οἰκονομικῶν τύπων, ἀναλόγως τῶν δυνατοτήτων τῆς καλυτέρας ἀπὸ τεχνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀπόψεως παραγωγῆς ἐν συσχετίσει πάντοτε πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας.

Τέλος, ὡς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον σταθερὰ δύναται νὰ θεωρηθῆ ἢ ἀπὸ σήμερον, καίτοι διαρκοῦντος ἔτι τοῦ πολέμου, διαγραφομένη ἀπωτέρα τάσις τῆς νέας οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν κυριωτέρων χωρῶν, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν καλυτέραν καὶ μονιμωτέραν μετὰ τὸν πόλεμον ὀργάνωσιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ τῆς γενικῆς εὐημερίας ὅλων τῶν οἰκονομικῶν. Ἡ τάσις δὲ αὕτη θὰ γίνῃ ἀπολύτως σταθερὰ καὶ θὰ ὀλοκληρωθῆ, ὅταν γίνῃ σαφῶς τοῖς πᾶσιν ἀντιληπτόν, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ μεμονωμένη εὐτυχία ἐν γενικῇ δυστυχίᾳ· ὅτι, ὅταν τὸ σύνολον νοσῇ καὶ τὸ ἐπὶ μέρους ὑγιὲς καταστρέφεται· ὅτι ὅταν τὸ σύνολον εἶναι ὑγιὲς καὶ τὸ ἐπὶ μέρους νοσοῦν ἐξυγιαίνεται· καὶ ὅτι τέλος ἡ εὐημερία μιᾶς οἰκονομίας δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ τῆς εὐημερίας ὅλων τῶν οἰκονομικῶν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Ἐπὶ τινῶν τῶν ζητημάτων τούτων, τῶν ἐν τῇ γενικῇ ταύτῃ σκιαγραφία τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐμφανισθέντων, θὰ ἀσχολληθῶμεν διεξοδικώτερον καὶ κατωτέρω, κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκείνων ἐκ τῶν νέων φάσεων τῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομικῶν, αἵτινες, ἐμφανιζόμεναι τὸ πρῶτον ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, ἀποτελοῦν τὰς βασικωτέρας, βαθείας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς.

IV

Ἡ χαρακτηριστικωτέρα τῶν νέων φάσεων τῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας εἶναι ἢ ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου παρατηρουμέ-

νη ἐν τῇ τεταραγμένη παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ δημιουργία ὁμάδων οἰκονομιῶν μὲ στενωτέρους μεταξὺ αὐτῶν οἰκονομικοὺς δεσμούς.

Ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου, ἐξαιρετικῆς σημασίας διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ὡς καὶ τὴν ἄμεσον καὶ ἀπωτέραν ἐξέλιξιν αὐτῆς, δύναται τις νὰ διατυπώσῃ τὴν γενικὴν παρατήρησιν, ἀπὸ ἀπωτέρου ὅμως καὶ εὐρέος ὀπτικοῦ πεδίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ πλῆθος τῶν λεπτομερειῶν συγχωνεύεται καὶ ἀνάγεται εἰς γενικὰς γραμμὰς καὶ ἐμφανίσεις, ὅτι αἱ δημιουργηθεῖσαι ὁμάδες οἰκονομιῶν διέρχονται συνεχῶς διαφόρους φάσεις χαλαρώσεως καὶ ἐντάσεως τῶν μεταξὺ αὐτῶν δεσμῶν, ἀποσυνδέσεων καὶ ἀνασυνδέσεων εἰς νέας ὁμάδας καὶ τείνουν συνεχῶς νὰ διέλθουν ἀπὸ νέας τοιαύτας φάσεις, ἵνα καταλήξουν εἰς γενικὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασύνθεσιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ ἀνασυγκρότησιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δυνατοτήτων τῆς εἰς ἐκάστην οἰκονομίαν καλύτερας παραγωγῆς.

Ἐὰν τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς δημιουργίας ὁμάδων οἰκονομιῶν ἐξετάσωμεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς, θὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ ἱκανὸν χρόνον πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς διεθνοῦς συρράξεως διαμορφωθεῖσαι ὁμάδες οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, ἦσαν αἱ ὁμάδες οἰκονομιῶν τῶν μετεχουσῶν μεγάλων αὐτοκρατοριῶν χωρῶν· αἱ ὁμάδες οἰκονομιῶν τῶν μετεχουσῶν μικροτέρων αὐτοκρατοριῶν χωρῶν· αἱ ὁμάδες οἰκονομιῶν χωρῶν συνδεομένων στενωτέρον δι' οἰκονομικῶν καὶ ἰδίᾳ νομισματικῶν δεσμῶν· αἱ ὁμάδες οἰκονομιῶν χωρῶν συνδεομένων στενωτέρον διὰ πολιτικῶν δεσμῶν καὶ αἱ ὁμάδες οἰκονομιῶν χωρῶν γειτνιαζουσῶν γεωγραφικῶς.

Ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ διεγρᾶφη τέλος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου μία ἐξαιρετικῶς μεγαλυτέρα ὁμὰς οἰκονομιῶν, περιλαμβάνουσα τὰς εἰς ἄλλας ὁμάδας οἰκονομιῶν μετεχούσας οἰκονομίας καὶ καταλαμβάνουσα τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ἡ ὁμὰς τῶν οἰκονομιῶν Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἡν. Πολιτειῶν καὶ τῶν πρὸς αὐτὰς συνδεομένων οἰκονομιῶν.

Ἡ παρατηρηθεῖσα στενωτέρα προσέγγισις τῶν διαφόρων οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ εἰς ὁμάδας οἰκονομιῶν, ἐπέφερε μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν ἐν τῇ κινήσει οἰκονομικῶν ἀγα-

θῶν, κεφαλαίων καὶ προσώπων μεταξὺ τῶν εἰς ὀμάδας οἰκονομιῶν ἀνηκουσῶν οἰκονομιῶν, τῆς κινήσεως αὐτῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ οὕσης ἐξαιρετικῶς δυσχεροῦς καὶ εἰς ὠρισμένα σημεῖα ἀπολύτως ἀδυνάτου.

Ἡ δημιουργία αὕτη ὀμάδων οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὀφείλεται κατ' ἀρχικὴν μὲν αἰτίαν εἰς τὴν ἰσχυροτάτην διαταραχὴν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως καὶ τῶν ἐφαρμοσθέντων πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτῆς μέτρων. Κατ' ἐπιγενομένας δὲ αἰτίας, τὸ μὲν εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως αἱ εἰς ὀμάδας οἰκονομιῶν συνενοόμεναι οἰκονομίαι ἐξυπηρετηθοῦν καὶ προστατευθοῦν καλύτερον ἐν τῇ τεταραγμένη παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, καθιστάμεναι οὕτως ἱκαναὶ νὰ ἀποκτήσουν, ἀλληλοσυμπληρούμεναι, τὰ ἀναγκαιοῦντα δι' αὐτὰς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ καὶ ὑπηρεσίας, τὸ δὲ καὶ ἔν τινι μέτρῳ εἰς ἐπεμβάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν οἰκονομικῶς ἰσχυροτέρων πολιτειῶν, ἀποσκοπούσης εἰς τὴν καλυτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν οἰκονομιῶν τῶν καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ἢ τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν τοῦ ἀπὸ τῆς κρίσεως καὶ ἐντεῦθεν ἐκδηλωθέντος ἐντατικοῦ οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐταρχείας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν συνοχὴν τῶν εἰς ὀμάδας οἰκονομιῶν ἀνηκουσῶν οἰκονομιῶν, θὰ ἠδύνατό τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι εὐθύς ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ φαινομένου τούτου ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, παρουσιάζεται αὕτη ἀλλαχοῦ μὲν ἰσχυροτέρα, ἀλλαχοῦ δὲ ἀσθενεστέρα. Τοῦτο ὀδηγεῖ εἰς τὸ συμπέρασμα περὶ τῶν συντελεσθεισῶν καὶ συντελεσθησομένων ἀλλοιώσεων ἐν τῇ συνθέσει τῶν διαφόρων ὀμάδων οἰκονομιῶν, πρὶν ἢ αὐταὶ καταλήξουν εἰς γενικὴν ἀνασύνθεσιν καὶ ἀνασυγκρότησιν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ.

Πράγματι ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, αἱ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὑφιστάμεναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον διακεκριμένα ὀμάδες οἰκονομιῶν ὑπέστησαν οὐσιώδεις μεταβολὰς καὶ διαφοροποιήσεις. Τινὲς μὲν τούτων ἀπέκτησαν ἰσχυροτέραν συνοχὴν, τινὲς διελύθησαν, γενικῶς δὲ αἱ διάφοροι οἰκονομίαι καὶ αἱ ἐπὶ μέρους ὀμάδες οἰκονομιῶν ἀνασυνετέθησαν εἰς βρασιικωτέρας ὀμάδας οἰκονομιῶν, συνεπιεῖα ἰδίᾳ τοῦ πολέμου καὶ τῆς μετατροπῆς τοῦ οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐταρχείας εἰς τὸν οἰκονομικὸν πόλεμον, ὅστις συνίσταται κυρίως εἰς

τὴν προσπάθειαν ἀποκλεισμοῦ τῶν οικονομιῶν τῶν ἀντιπάλων χωρῶν ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς λοιπὰς οικονομίας καὶ ἐκ τῶν δυνατοτήτων ἀντλήσεως οικονομικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν ἐκ τούτων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ οικονομικῆς κάμψεως καὶ καταρρεύσεως αὐτῶν.

Αἱ κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ πολέμου διαμορφωθεῖσαι ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ βασικώτεραι ὁμάδες οικονομιῶν, ἡδύναντο, μετὰ τὰς συντελεσθεῖσας μεταξὺ αὐτῶν διαφοροποιήσεις, νὰ διακριθοῦν εἰς τρεῖς μεγαλυτέρας ὁμάδας ἐν τῷ συνόλῳ τῆς παγκοσμίου οικονομίας. Εἰς τὴν πρώτην ὁμάδα τῶν οικονομιῶν τούτων περιλαμβάνετο ἡ οἰκονομία τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ αἱ οἰκονομίαι τῶν λοιπῶν ἀμερικανικῶν χωρῶν. Εἰς τὴν δευτέραν ὁμάδα, περιλαμβάνετο ἡ οἰκονομία τῆς Ἀγγλίας, καὶ αἱ οἰκονομίαι τῶν χωρῶν τῆς ἀγγλικῆς αὐτοκρατορίας, ἡ οἰκονομία τῆς Γαλλίας καὶ αἱ οἰκονομίαι τῶν χωρῶν τῆς γαλλικῆς αὐτοκρατορίας, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ πλεῖσται τῶν οικονομιῶν τῶν ἐν τῇ προηγουμένῃ συνθέσει συνδεομένων πρὸς τὴν ἀγγλικὴν καὶ γαλλικὴν οἰκονομίαν. Εἰς τὴν τρίτην ὁμάδα περιλαμβάνετο ἡ οἰκονομία τῆς Γερμανίας καὶ αἱ εἰς μικροτέρας ὁμάδας ἀνήκουσαι οἰκονομίαι, αἱ οἰκονομίαι χωρῶν γειτονικῶν ἢ πολιτικῶς προσκειμένων πρὸς τὴν Γερμανίαν. Ἐκ παραλλήλου ἐξηκολούθουν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ τὸ μὲν νὰ ὑφίστανται αὐτοτελεῖς, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, μικρότεραι ὁμάδες οικονομιῶν καὶ μεμονωμέναι οἰκονομίαι, τὸ δὲ νὰ διαγράφεται σαφῶς πλέον μία μεγαλυτέρα ὁμάς οικονομιῶν, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς ὁμάδος οικονομιῶν εἰς ἣν μετεῖχεν ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία, καὶ ἐκ τῆς ὁμάδος οικονομιῶν εἰς ἣν μετεῖχεν ἡ οἰκονομία τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Ἐξελισσομένου καὶ ἰδίᾳ ἐπεκτεινομένου τοῦ κυρίως πολέμου, ὡς καὶ τοῦ οικονομικοῦ πολέμου, αἱ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὁμάδες αὗται οικονομιῶν ὑπέστησαν βασικὰς μεταβολάς, ἀνασυνθέσεις καὶ διαφοροποιήσεις εἰσελθοῦσαι εἰς νέαν φάσιν ἐξελίξεως. Σήμερον, ὅτε γράφονται αἱ γραμμαὶ αὗται, αἱ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὁμάδες οικονομιῶν ἐμφανίζουσιν τὴν ἀκόλουθον σύνθεσιν εἰς δύο μεγάλας βασικὰς ὁμάδας. Εἰς τὴν μίαν, τὴν μεγαλυτέραν ὁμάδα, μετέχουν αἱ οἰκονομίαι τῆς Ἀγγλίας, τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ τῶν λοιπῶν κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἱ οἰκονομίαι τῶν

κτήσεων καὶ ἀποικιῶν καὶ τινες ἄλλαι οἰκονομίαι. Εἰς τὴν ἑτέραν ὁμάδα μετέχουν αἱ οἰκονομίαι τῆς Γερμανίας, τῆς Ἰταλίας, τῶν περισσοτέρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τινες τῶν οἰκονομιῶν τῆς Ἀσίας. Ἐκ παραλλήλου ἐξακολουθοῦν νὰ ὑφίστανται ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ τινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον αὐτοτελεῖς ὁμάδες οἰκονομιῶν, καὶ τινες οἰκονομίαι μὴ ἀνήκουσαι σαφῶς εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν δύο βασικῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν.

Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὰς δύο προηγουμένας φάσεις τῆς ἐξελίξεως τῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ δημιουργηθεισῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν ὑφίσταντο σαφῆ σημεῖα ποιᾶς τινος ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν βασικῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν, εὐρισκόμενα εἰς τινὰς μικροτέρας ὁμάδας οἰκονομιῶν, καὶ τινὰς μεμονωμένας οἰκονομίας, σήμερον τὰ σημεῖα ταῦτα ἐμφανίζονται συνεχῶς περιοριζόμενα καὶ ἐκλείποντα συνεπείᾳ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ πολέμου καὶ ἰδίᾳ τοῦ οἰκονομικοῦ πολέμου καὶ τοῦ διενεργουμένου ἀποκλεισμοῦ. Ἡ παγκόσμιος οἰκονομία φαίνεται σήμερον διαχωρισμένη εἰς δύο μεγάλας βασικὰς ὁμάδας οἰκονομιῶν ἄνευ οὐσιώδους μεταξὺ αὐτῶν οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας, ἣτις τείνει καὶ αὐτή, συνεχιζομένου τοῦ πολέμου, ὀλοσχερῶς νὰ ἐκλείψῃ.

Συνεπείᾳ τῆς τοιαύτης νέας συνθέσεως καὶ καταστάσεως τῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, σημαντικαὶ ποσότητες οἰκονομικῶν ἀγαθῶν θὰ παραμείνουν ἀδιάθετοι εἰς τὴν μίαν ὁμάδα οἰκονομιῶν, ἐνῶ ἐν ἀντιθέσει θὰ παρατηρηθῇ ἔλλειψις βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν εἰς τὴν ἑτέραν ὁμάδα οἰκονομιῶν. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα καὶ εἰδικαὶ παροδικαὶ κρίσεις προσαρμογῆς πρὸς τὰς νέας ταύτας καταστάσεις θὰ παρατηρηθοῦν, μὲ παροδικὰ συμπτώματα ἀρρυθμίας τῶν τιμῶν, οἰκονομικῆς καχεξίας καὶ παροδικῆς ἀνεργίας, δυνάμενα ὁμως νὰ ἀντιμετωπισθοῦν διὰ μεταφορᾶς τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, κεφαλαίων καὶ ἐργασίας, ἀπὸ ὠρισμένους τομεῖς τῆς οἰκονομίας εἰς ἑτέρους. Αἱ μεταφοραὶ αὗται, παρ' ὅλας τὰς ἐξαιρετικὰς δυσχερείας τὰς ὁποίας ἐμφανίζουσιν, ρευστοποιήσιν ἀκίνητοποιηθέντων κεφαλαίων καὶ νέας ἀκίνητοποιήσεις καὶ τοποθετήσεις αὐτῶν, μετατροπὴν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐργοστασιῶν ἀπὸ ὠρισμένας παραγωγικὰς ἐργασίας εἰς ἄλλας, μετεκπαιδεύσεις ἐργατῶν καὶ τινὰς εἰσέτι δυσχερείας δευτερευούσης σημασίας, δύνανται νὰ συντελεσθοῦν ἐντὸς βραχυ-

τάτου χρονικοῦ διαστήματος καὶ ἀπολύτως ἐπιτυχῶς νὰ διενεργηθοῦν, ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ ὑγιᾶ διδάγματα τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ πρόσφατος πείρα, ἡ κτηθεῖσα ἐκ τῶν λαβουσῶν χώραν, συνεπεία τῶν πολεμικῶν ἀναγκῶν, μεταφορῶν κεφαλαίων καὶ ἐργασίας ἀπὸ ὠρισμένους τομεῖς τῆς οἰκονομίας εἰς ἑτέρους.

Καὶ αἱ ὀμάδες αὐταὶ οἰκονομιῶν, ὡς ἐμφανίζονται σήμερον ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ θὰ ὑποστοῦν ἴσως καὶ νέας διαφοροποιήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, διὰ νὰ καταλήξουν κατὰ τὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασύνθεσιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, εἴτε εἰς νέας ὀμάδας οἰκονομιῶν μὲ ἀνεξαρτήτους τινὰς οἰκονομίας ἢ εἰς νέον σύνολον ἀνασυνθέσεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ἢ σκιαγραφία τῶν ὁποίων ἐκφεύγει τῶν ὀρίων τῆς παρούσης μελέτης.

Υ

Εἰς τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν καὶ εἰς τὰς καθ' ἕκαστον οἰκονομίας ἐμφανίζονται γενικὰ χαρακτηριστικὰ φαινόμενα, μὴ δυνατόμενα νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἀσυνήθη εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν περίοδον, τὴν ὁποίαν διέρχεται αὕτη. Τὰ φαινόμενα ταῦτα καλῦτερον φωτιζόμενα καὶ ἐπισυρομένης περισσότερον τῆς προσοχῆς ἐπ' αὐτῶν, συντελοῦν εἰς καλυτέραν ἐμφάνισιν τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ καλυτέραν κατανόησιν τῶν ἐν συνεχείᾳ ἐμφανισθησομένων νέων ἀσυνήθων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις φαινομένων, τῶν ἐν συνεχείᾳ ἀναπτυχθησομένων νέων φάσεων ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας, αἵτινες ἀποτελοῦν, καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, βαθεῖας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις αὐτῆς.

Αἱ τιμαί, ἰδίᾳ δὲ αἱ τιμαὶ τῶν γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν, παρουσίαζον πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου καὶ δὴ κατὰ τοὺς τελευταίους πρὸ αὐτῆς μῆνας ὑψωτικὴν ἐξέλιξιν ἢ σταθερότητα. Μετὰ τὴν ἐκρηξιν τοῦ πολέμου, ὅλαι αἱ τιμαὶ οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, ἰδίᾳ δὲ διὰ θαλάσσης μεταφορικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐνεφάνιζον ἐξαιρετικὴν αὐξήσιν. Εἰδικώτερον αἱ τιμαὶ τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, τῶν γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ τῶν πρώτων ὑλῶν ἐνεφάνιζον εἰς τὰς διεθνεῖς ἀγοράς, παρὰ τὰς

ἐκάστοτε διακυμάνσεις καὶ ἀυξομειώσεις, συνεχῆ ὕψωσιν, ὀφειλομένην εἰς αὕξησιν τῆς ζητήσεως πρὸς δημιουργίαν ἀποθεμάτων καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἀναγκῶν. Σήμερον, ὅτε γράφονται αἱ γραμμαὶ αὗται, αἱ τιμαί, ἰδίᾳ δὲ αἱ τιμαὶ τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, ἐμφανίζουσι σταθερότητα ἢ ὑψωτικὴν ἐξέλιξιν, παρὰ τὴν ἐν τῷ μεταξὺ ἐμφανισθεῖσαν παροδικὴν πτώσιν, ἣτις ὀφείλετο εἰς τὰς ἀνωτέρω διαγραφείσας μεταβολὰς καὶ διαφοροποιήσεις τῶν βασικῶν ὁμάδων οἰκονομικῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ. Κατ' αὐτὴν τινὲς τῶν τιμῶν, καὶ ἰδίᾳ αἱ τιμαὶ τοῦ σίτου καὶ τῶν μεταφορικῶν διὰ θαλάσσης ὑπηρεσιῶν ἐνεφάνισαν, ἐπικουρούντων καὶ εἰδικῶν τινῶν αἰτίων, αἰσθητοτέραν πτώσιν.

Ἄνᾶλογον ἐξέλιξιν πρὸς τὴν ἐξέλιξιν ταύτην τῶν τιμῶν παρουσιάζουσι, ὡς εἶναι ἐπόμενον, καὶ οἱ τιμαρίθμοι χονδρικῆς καὶ λιανικῆς πωλήσεως ἐν ταῖς διαφόροις οἰκονομίαις, μὲ αἰσθητῶς βραδυτέραν τὴν κίνησιν τῶν τιμαρίθμων λιανικῆς πωλήσεως, ὀφειλομένην, τὸ μὲν εἰς τὸ γεγονὸς τῆς ἀνέκαθεν ὑφισταμένης πρὸς οἰκονομικὴν κατεύθυνσιν βραδυτέρας κινήσεως τῶν τιμῶν λιανικῆς πωλήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν κίνησιν τῶν τιμῶν χονδρικῆς πωλήσεως, τὸ δὲ εἰς ἀμεσώτερας ἐπεμβάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν τιμῶν λιανικῆς πωλήσεως.

Ἐν προκειμένῳ δὲν θεωροῦμεν ἀσκοπον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ κίνησις αὕτη τῶν τιμῶν δὲν ἐμφανίζει ἀυξομειώσεις ἀναλόγους πρὸς τὰς ἀυξομειώσεις τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως τῶν διαφόρων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, οὐ μόνον λόγῳ νομισματικῶν αἰτίων καὶ αἰτίων εὐρισκομένων εἰς τὰς μεθόδους χρηματοδοτήσεως τοῦ πολέμου, ἀλλὰ πρὸ παντὸς συνεπείᾳ λήψεως ἀπ' εὐθείας μέτρων οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἀποβλεπούσης εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ρύθμισιν τῆς ἐξελίξεως τῶν τιμῶν καὶ ἔλεγχον, παρακολούθησιν καὶ ρύθμισιν τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν· ἀλλὰ περὶ τούτου θὰ ἀσχοληθῶμεν κατωτέρω.

Ὡς ἦτο ἐπόμενον, συνεπείᾳ τῆς ὅλης καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομικῶν, ἐν τινὶ δὲ μέτρῳ καὶ τῆς τοιαύτης ἐξελίξεως τῶν τιμῶν, ἢ παραγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων, πρῶτων ὑλῶν καὶ ἰδίᾳ βιομηχανικῶν προϊόντων, μέσων παραγωγῆς ὡς ἐπίσης καὶ καταναλωσί-

μων βιομηχανικῶν προϊόντων, βαίνει συνεχῶς αὐξανομένη. Ἡ παραγωγή γεωργικῶν καὶ ἰδίᾳ βασικῶν γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως, παρουσιάζει φυσιολογικὴν κατάστασιν ἐντάσεως, ἀνάλογον πρὸς τὰς δημιουργηθείσας συνθήκας καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν τιμῶν, πρὸ παντὸς δὲ πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς ζητήσεως αὐτῶν· τῆς ἀποδόσεως αὐτῆς ἐξαρτωμένης ἰδίᾳ ἐκ τῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

Ἡ παραγωγή πρώτων ὑλῶν δὲν παρουσιάζει τὴν φυσιολογικὴν κανονικὴν αὐξησιν, τὴν ὁποίαν θὰ ἀνέμενέ τις, αὐξησιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ὕψωσιν τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ πρὸ παντὸς πρὸς τὴν αὐξησιν τῆς ζητήσεως αὐτῶν. Αὐξησιν παρουσιάζει μόνον ἡ παραγωγή τινῶν ἐκ τούτων, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ παραγωγή τῶν περισσοτέρων κυμαίνεται περὶ τὰ αὐτὰ ἐπίπεδα. Τοῦτο δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς εἰδικὰς συνθήκας παραγωγῆς τῶν οἰκονομικῶν τούτων ἀγαθῶν, αἵτινες δὲν ἐπιτρέπουν τὴν εἰς βραχὺ χρονικὸν διάστημα ἀνευ τεραστίων δαπανῶν σημαντικὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐγκαταστάσεων πρὸς αὐξησιν τῆς παραγωγῆς αὐτῶν· καὶ εἰς τὸ ὅτι προσπάθειαι αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς τινῶν ἐκ τῶν οἰκονομικῶν τούτων ἀγαθῶν προσκρούουν καὶ εἰς φυσικὰς ἀδυναμίας, περιοριζούσας τὰς δυνατότητας αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς αὐτῶν.

Τέλος ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή ἐνεφάνισε κανονικὴν, φυσιολογικὴν αὐξησιν, ἀνάλογον πρὸς τὴν γενικὴν ἔντασιν τοῦ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ, μὲ κανονικὴν μεγαλυτέραν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς μέσων παραγωγῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὴν αὐξησιν τῆς παραγωγῆς καταναλωσίμων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Ἐν προκειμένῳ, χαρακτηριστικὴ τυγχάνει ἡ καταπληκτικὴ αὐξησις, ἡ διαρκῶς συνεχιζομένη καὶ ἐντεινομένη, τῆς παραγωγῆς τῶν βαρειῶν βιομηχανικῶν, καὶ δὴ τῶν πολεμικῶν βιομηχανικῶν, ὀφειλομένη εἰς τὰς πολεμικὰς παρασκευάς. Ἡ αὐξησις αὕτη τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἐπέφερε τὴν ἐπέκτασιν τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων, τὴν δημιουργίαν πλείστων νέων ἐργοστασίων πολεμικῆς ἰδίᾳ βιομηχανίας, τὴν μετατροπὴν ἐργοστασίων παραγωγῆς ὠρισμένων εἰδῶν εἰς ἐργοστάσια παραγωγῆς ἄλλων, ἰδίᾳ δὲ εἰς ἐργοστάσια παραγωγῆς πολεμικῶν εἰδῶν.

Ἡ τοιαύτη γενικὴ αὐξησις τῆς παραγωγῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς βιομηχανικῆς, εἶχεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ὡς συνέπειαν τὴν γενικὴν

ἐπέκτασιν καὶ αὔξησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν τῶν περισσοτέρων ἐπιχειρήσεων, τὴν αὔξησιν τῆς ζητήσεως ἐργασίας καὶ τὴν μείωσιν τῆς ἀνεργίας, τὴν ὑψωτικὴν ἐξέλιξιν τῶν κινητῶν ἀξιῶν ἰδίᾳ μεταβλητοῦ εἰσοδήματος εἰς τὰ σημαντικώτερα χρηματιστήρια, καὶ τὴν αὔξησιν τῶν ἐσωτερικῶν ἢ τῶν μεταξὺ οἰκονομῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν αὐτὴν ὁμάδα οἰκονομῶν, μεταφορῶν.

Ἐσχάτως, ἡ ἔντασις αὕτη τῆς παραγωγῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἐνεφάνισε παροδικὴν χαλάρωσιν, συνεπείᾳ τῶν ἀνασυνθέσεων τῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὁμάδων οἰκονομῶν εἰς νέας βασικὰς ὁμάδας οἰκονομῶν ἄνευ οὐσιώδους μεταξὺ αὐτῶν οἰκονομικῆς ἐπικοινωνίας. Ἡ χαλάρωσις δὲ αὕτη ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς αἰσθητὴ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἑν. Πολιτειῶν. Ἐὰν καὶ παρῆλθεν ἡ χαλάρωσις αὕτη τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, δὲν ἀποκλείεται, νομίζομεν, νὰ ἐμφανισθῇ ἐκ νέου καίτοι καὶ πάλιν θὰ εἶναι παροδική, δοθέντος ὅτι αἱ ἀνάγκαι εἰς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ φαίνονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἱκανοποιημένοι καὶ πρὸ παντὸς αἱ καταναλωτικαὶ διέξοδοι ἐσχάτως σημαντικῶς περιορισθεῖσαι ἐν τῇ ὁμάδι οἰκονομῶν, εἰς ἣν μετέχει ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία καὶ ἡ οἰκονομία τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Ἐνῶ, ἐν ἀντιθέσει, ἡ ἔντασις τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν θὰ ἀποβῇ ἔτι μεγαλυτέρα εἰς τὴν ὁμάδα οἰκονομῶν εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει ἡ γερμανικὴ οἰκονομία, ἐπειδὴ αἱ ἀνάγκαι εἰς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ δὲν ἐμφανίζονται ἀπολύτως ἱκανοποιημένοι, δεδομένου ὅτι πλείστα τῶν ἐν τῇ ὁμάδι ταύτῃ οἰκονομῶν μέχρι πρὸ τινος ἱκανοποιουῦντο καὶ ὑπὸ τῆς παραγωγῆς οἰκονομῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν προηγουμένην ὁμάδα οἰκονομῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἤδη οἰαδήποτε οὐσιώδους ἐπικοινωνία ἔπαυσεν ὑφισταμένη, καίτοι, ἡ ἔντασις αὕτη ἐν τῇ ὁμάδι ταύτῃ οἰκονομῶν θὰ παρουσιάσῃ, νομίζομεν, πλείστας ἀρρυθμίας καὶ ἐπὶ μέρους κάμψεις, ἰδίᾳ ἐν τῇ βιομηχανικῇ παραγωγῇ, συνεπείᾳ ἐλλείψεως βασικῶν τινῶν πρώτων ὑλῶν.

Τὸ παγκόσμιον διεθνὲς ἐμπόριον δὲν παρουσίασε καὶ δὲν παρουσιάζει αὔξησιν, ἀλλὰ μείωσιν· τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸν οἰκονομικὸν πόλεμον, καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς δημιουργηθείσας ὁμάδας οἰκονομῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, τὴν ἐξέλιξιν αὐτῶν καὶ τὸν ἀνασχηματισμὸν τῶν εἰς δύο βασικὰς ὁμάδας οἰκονομῶν ἄνευ

οὐδεμιᾶς μεταξὺ αὐτῶν ἐπικοινωνίας. Ἐν προκειμένῳ παρατηρητέον τυγχάνει, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου καὶ ὀλίγον πρὸ αὐτῆς παρατηροῦνται ἐκπληκτικαὶ μετατοπίσεις τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν ρευμάτων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ ἐντὸς αὐτῶν ἔτι τῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν· πλείστων οἰκονομιῶν τὰ ἐμπορικὰ ἰσοζύγια καὶ τὰ ἰσοζύγια πληρωμῶν κατέστησαν ἀποτόμως ἐξαιρετικῶς παθητικά, ἄλλων ἐξαιρετικῶς ἐνεργητικά. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἐκ τῆς συνεχοῦς διαφοροποιήσεως τῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ὁμάδων οἰκονομιῶν δημιουργίαν ἢ ἀπώλειαν τῶν καταναλωτικῶν διεξόδων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐκάστης τῶν οἰκονομιῶν τούτων καὶ τὴν τάσιν προσαρμογῆς ἐκάστης οἰκονομίας πρὸς τὰς ἐσχάτως συνεχῶς ἀναμορφουμένας παγκοσμίους διεθνεῖς οἰκονομικὰς συνθήκας.

Ἐκ τῶν νομισματικῶν φαινομένων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις καὶ δὴ ταῖς σημαντικωτέραις ἐκ τούτων, πρέπει τις νὰ τονίσῃ τὴν παραμένουσαν ἠϋξημένην παραγωγὴν χρυσοῦ, τὴν διατηρουμένην καὶ ὁσημέραι περισσότερον αὐξανομένην ἀνισομερῆ κατανομὴν τῶν παγκοσμίων ἀποθεμάτων νομισματικοῦ χρυσοῦ καὶ τὴν τάσιν συγκεντρώσεως τοῦ μεγαλυτέρου μέρους αὐτοῦ, ἂν μὴ τοῦ ὄλου, εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη δημιουργεῖ πλείστα ζητήματα διὰ τὴν οἰκονομίαν ταύτην, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἴσως συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ ἀποσοβηθῇ, ἐὰν εἰς τὸ προσεχές μέλλον παρουσιασθῇ ἀνάγκη, νέα μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, καθότι, ὡς γνωστόν, ἡ αὐξήσις αὕτη τοῦ νομισματικοῦ χρυσοῦ ἐν μιᾷ οἰκονομίᾳ ἔχει ἐν τινι μέτρῳ παρεμφερεῖς ἐνισχυτικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, ὡς καὶ ἡ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος. Τέλος καὶ ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ἀποθέματα νομισματικοῦ χρυσοῦ εὐρίσκονται τελείως ἀνισομερῶς κατανεμημένα μεταξὺ τῶν δύο ἐσχάτως διαμορφωθεισῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν, θὰ ἴδῃ, ὅτι ἐνῶ εἰς τὴν ὁμάδα οἰκονομιῶν εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία καὶ ἡ οἰκονομία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, αἱ ὑφιστάμεναι ποσότητες νομισματικοῦ χρυσοῦ ὑπερραροῦν διὰ τὰς νομισματικὰς τῶν ἀνάγκας καὶ τὰς μεταξὺ αὐτῶν νομισμα-

«Ἀρχεῖον» Δ. Καλιτσουνάκι, Τομ. 21 (1941) Τεύχ. Α'

τικὰς ἔξωτερικὰς οἰκονομικὰς σχέσεις, ἀντιθέτως εἰς τὴν ὁμάδα οἰκονομιῶν εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουν ἡ γερμανικὴ οἰκονομία καὶ ἡ ἰταλικὴ οἰκονομία, αἱ ὑπάρχουσαι ποσότητες νομισματικοῦ χρυσοῦ, πᾶν ἄλλο ἢ ἐπιβαρύνει διὰ τὰς νομισματικὰς ἀνάγκας καὶ τὰς μεταξὺ τῶν οἰκονομιῶν τούτων νομισματικὰς ἔξωτερικὰς σχέσεις. Τοῦτο ἄγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐνῶ εἰς τὴν πρώτην ὁμάδα οἰκονομιῶν θὰ συνεχισθῇ σημαντικὸς ὁ ρόλος τοῦ νομισματικοῦ χρυσοῦ ἐν τῇ οἰκονομίᾳ καὶ εἰς τὰς διεθνεῖς μεταξὺ τῶν οἰκονομιῶν τῆς ὁμάδος ταύτης οἰκονομικὰς σχέσεις, εἰς τὴν δευτέραν ὁμάδα οἰκονομιῶν ὁ ρόλος τοῦ νομισματικοῦ χρυσοῦ, ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων θὰ περιορισθῇ εἰς τὸ ἐλάχιστον ἐν τε τῇ οἰκονομίᾳ καὶ εἰς τὸς μεταξὺ τῶν οἰκονομιῶν τῆς ὁμάδος ταύτης διεθνεῖς νομισματικὸς καὶ οἰκονομικὰς σχέσεις, ὑποκαθιστάμενος διὰ τῶν συμβάσεων ἀνταλλαγῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν συμπηφισμῶν εἰσαγωγῶν πρὸς ἐξαγωγὰς ἢ καί, ἐνδεχόμενον μὴ ἀποκλειόμενον, διὰ διεθνῶν γραμματίων - νομίσματος, προοριζομένων διὰ τὰς μεταξὺ τῶν οἰκονομιῶν τῆς ὁμάδος ταύτης διεθνεῖς οἰκονομικὰς νομισματικὰς σχέσεις.

Ἐκ τῶν λοιπῶν παρατηρηθέντων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ εἰς τὰς καθ' ἕκαστον οἰκονομίας νομισματικῶν φαινομένων πρέπει τις νὰ τονίσῃ τὸ μὲν τὰς νέας μειώσεις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τινῶν τῶν κυριωτέρων νομισμάτων, τὸ δὲ τὰς αὐξήσεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ οἰκονομίας. Ἐπὶ τῶν νομισματικῶν τούτων φαινομένων θὰ ἠθέλομεν νὰ ἐπιμείνωμεν περισσότερο ἵνα προβῶμεν εἰς τὰς ἑξῆς παρατηρήσεις.

Ἐν τῇ ἀγγλικῇ οἰκονομίᾳ παρατηρήθησαν ὀλίγον πρὸ τοῦ πολέμου συνεχεῖς ἐλαφραὶ μειώσεις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἀγγλικῆς λίρας, ἐν δὲ τῇ γαλλικῇ οἰκονομίᾳ μείωσις σημαντικὴ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ γαλλικοῦ φράγκου. Ἡ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἀγγλικῆς λίρας ὠφείλετο εἰς λόγους οἰκονομικῆς πολιτικῆς, λόγους ἐνισχύσεως τοῦ ἔξωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ ἐπιδιώξεως ὑπεροχῆς ἐναντι ὄρισμένων οἰκονομιῶν πρὸς καλύτεραν διεξαγωγὴν τοῦ οἰκονομικοῦ πολέμου. Ἡ δὲ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ γαλλικοῦ φράγκου ὠφείλετο εἰς δημοσιονομικοὺς κυρίως λόγους πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν δαπανῶν τοῦ

όσημέραι καθισταμένου ἔκτοτε βεβαιότερου πολέμου. Μετὰ χρονικόν τι διάστημα καὶ δὴ μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου, ἐγένετο νέα σημαντικὴ παράλληλος μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἀγγλικῆς λίρας καὶ τοῦ γαλλικοῦ φράγκου. Ἡ παράλληλος αὕξη σημαντικὴ μείωσις ὠφείλετο εἰς τοὺς αὐτοὺς καὶ πάλιν λόγους, ἰδιαιτέρως δὲ εἰς τοὺς λόγους τῆς ἐνισχύσεως τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῶν οἰκονομιῶν τούτων. Καθ' ὅτι, ὡς γνωστόν, ἡ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος ἔχει ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔμπορίου τῆς οἰκονομίας εἰς τὴν ὁποίαν ἐφαρμόζεται, τὴν σύνθετον ἐπίδρασιν τῶν προστατευτικῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τῶν ἐπάθλων - ἐνισχύσεων ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν.

Παραλλήλους καὶ ἀναλόγους μειώσεις τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας ὑπέστησαν καὶ τὰ νομίσματα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνεδέοντο τὸ μὲν πρὸς τὴν ἀγγλικὴν λίραν, τὸ δὲ πρὸς τὸ γαλλικὸν φράγκον, ἐπιφέροντα εἰς τὰς οἰκονομίας αὐτῶν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ αὐτῶν ἔμπορίου καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν δημοσίων αὐτῶν δαπανῶν.

Ἡ σταθερότης τοῦ δολλαρίου, παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἀποφάσεις τῆς τριμεροῦς νομισματικῆς συμφωνίας, καθ' ἣν ἡ ἀγγλικὴ λίρα, τὸ γαλλικὸν φράγκον καὶ τὸ ἀμερικανικὸν δολλᾶριον θὰ ἐκινουῦντο παραλλήλως καὶ ἀναλόγως, ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὴν προσπάθειαν, ἵνα καταστῆ τὸ δολλᾶριον παγκόσμιον καὶ κατ' ἐξοχὴν διεθνὲς νόμισμα λόγῳ τῆς σταθερότητός του καὶ ἡ χρηματογορὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἢ μᾶλλον διεθνῆς, τὸ δὲ εἰς τὸ γεγονός, ὅτι τὰ ἀποθέματα νομισματικοῦ χρυσοῦ εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας παρουσιάζονται ἐπικινδύνως ἠϋξημένα διὰ τὴν οἰκονομίαν των καὶ μία νέα μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου θὰ ἠϋξάνεν εἰς δολλᾶρια ἔτι περισσότερον τὰ ἀποθέματα ταῦτα, κατ' ἴσην ἀναλογίαν πρὸς τὴν μείωσιν τῆς πραγματικῆς ἀξίας του, καὶ θὰ ἐδημιούργει ἔτι μεγαλύτερα ζητήματα.

Δὲν ἀποκλείεται ὅμως, ἐὰν ἐμφανισθῆ ἔκ νέου αἰσθητὴ χαλάρωσις τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἰδίᾳ ἐὰν ἡ χαλάρωσις αὐτὴ ἐπιταθῆ, νὰ συντελεσθῆ καὶ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐργα-

σιῶν καὶ αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν, ἡ ἐνδεχομένη ὁμως μείωσις αὐτῆ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν ἀνάλογον μείωσιν τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἀγγλικῆς λίρας, συνεπεία τῆς ἐσχάτως συναφθείσης νέας νομισματικῆς συμφωνίας μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καθ' ἣν, αὐξηθείσης ἐλαφρῶς τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῆς ἀγγλικῆς λίρας, ὠρίσθη κατὰ τὸ δυνατόν σταθερωτέρα ἀναλογία μεταξὺ λίρας καὶ δολλαρίου ὡς ἐπίσης θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν καὶ τὴν μείωσιν τῆς πραγματικῆς ἀξίας πλείστων ἐκ τῶν λοιπῶν νομισμάτων, τὰ ὅποια συνδέονται πρὸς τὸ δολλᾶριον ἢ τὴν ἀγγλικὴν λίραν ἢ ἐσχάτως συνεδέθησαν πρὸς τὸ δολλᾶριον. Κατὰ συνέπειαν ἡ ἐνδεχομένη αὐτῆ μείωσις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ δολλαρίου καθίσταται ἔτι πλέον ἐνδεχομένη, διότι δὲν θὰ ἔχη οὐσιώδεις ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν ἐξαγωγῶν, ἐπειδὴ παραλλήλως θὰ κινήθουσι καὶ αἱ ἀξίαι τῶν λοιπῶν νομισμάτων τῶν οἰκονομιῶν τῶν ἔχουσῶν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰς συνεχεῖς, βαθμιαίας, σταθερὰς καὶ σημαντικὰς αὐξήσεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς οἰκονομίας, παρατηρητέον τυγχάνει, ὅτι αὐταὶ ὀφείλονται εἰς τὰς κατὰ τὸ παρελθόν—ἀπὸ τοῦ 1931 καὶ ἐντεῦθεν—συντελεσθείσας μειώσεις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τῶν διαφόρων νομισμάτων καὶ τὰς μόλις ἐσχάτως συντελεσθείσας ταυτίσεις τῆς πραγματικῆς ἀξίας τούτων πρὸς τὰς ἀγοραστικὰς ἀξίας αὐτῶν, αἵτινες ταυτίσεις συντελοῦνται κυρίως δι' αὐξήσεως τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας. Αἱ νέαι αὐταὶ μειώσεις τῆς πραγματικῆς ἀξίας διαγράφουν νέας συνεχεῖς αὐξήσεις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς τὰς οἰκονομίας ἐκεῖνας, εἰς τὰς ὁποίας ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν νομισμάτων ἐμειώθη ἐκ νέου ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου καὶ ἐντεῦθεν.

Ἐπίσης ἡ αὐξήσις αὐτῆ τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς ὄλας τὰς οἰκονομίας δέον νὰ ἀποδοθῇ ἔν τινι μέτρῳ εἰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου ἀνάγκας καὶ εἰς τὴν χρηματοδότησίν των, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὰς οἰκονομίας, εἰς τὰς ὁποίας διετηρήθη σταθερὰ ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν νομισμάτων. Τέλος, ἡ αὐξήσις τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας εἰς πλείστας οἰκονομίας δύναται, κατ' ἐλαφρὰν ἀναλογίαν, νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν συντελεσθεῖσαν ἐν τῷ με-

ταξὺ ἐξέλιξιν καὶ αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν συντελεσθεῖσαν αὐξησιν τῶν παραγομένων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ τὴν συντελουμένην ἐξέλιξιν καὶ αὐξησιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν.

Ἐκ τῶν λοιπῶν συνήθων χαρακτηριστικῶν φαινομένων ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις θὰ ἠθέλομεν νὰ ὑπογραμμίσωμεν τὴν διατήρησιν εἰς ἐξαιρετικῶς χαμηλὰ ἐπίπεδα, τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου καὶ τῶν λοιπῶν τόκων. Ἐπίσης τὴν συνεχῆ αὐξησιν τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων, ἰδίᾳ δὲ τῶν παρὰ Τραπεζαῖς καὶ Ταμιευτηρίοις κατατεθειμένων, καίτοι κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ πολέμου καὶ τὰς πρώτας ἡμέρας αὐτοῦ παρετηρήθη αἰσθητὴ αὐτῶν μείωσις, ἐκ ψυχολογικῶν κυρίως λόγων, οἵτινες ὠδήγησαν πλείστους, καταληφθέντας ὑπὸ πανικοῦ, νὰ ἀποσύρουν τὰ κεφάλαιά των ἐκ τῶν Τραπεζῶν καὶ τῶν Ταμιευτηρίων ἵνα ἔχουν εἰς χεῖρας των διαθέσιμα ὅπως ἀντιμετωπίσουν τὰς ἐκ τῆς πολεμικῆς διαταραχῆς φανταστικὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀνάγκας τῶν ἢ μείωσις αὕτη ὑπῆρξε παροδική, καθ' ὅτι οἱ ἀποσύραντες τὰ κεφάλαιά των ἐπανακατέθεσαν ταῦτα κατανοήσαντες τὸ ἄσκοπον τῆς τοιαύτης ἐνεργείας των, παρὰ τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἱκανὸν μέρος τῶν παρὰ Τραπεζαῖς καὶ Ταμιευτηρίοις κατατεθειμένων κεφαλαίων ἔχει διατεθῆ διὰ δανείων, ἰδίᾳ δὲ δημοσίων δανείων, οὐδεμίᾳ αἰσθητῇ μείωσις τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων παρετηρήθη, ἀλλ' αὐξήσεις αὐτῶν ὀφειλομένη εἰς συνεχῆ ἐπέκτασιν τῆς διενεργουμένης ἀποταμιεύσεως. Ἡ αὐξήσις αὕτη τῶν διαθεσίμων παρετηρήθη εἰς ὅλας τὰς οἰκονομίας, ὅλας δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου εἶναι μεγαλυτέρα, ὡς ἐξαιρετικῶς ἐνισχυομένη ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ἀπὸ τινος παρατηρουμένης πρὸς τὴν οἰκονομίαν ταύτην μεταναστεύσεως κεφαλαίων.

Ἐπὶ τοῦ φαινομένου τούτου τῆς αὐξήσεως τῶν ἀποθεμάτων διαθεσίμων κεφαλαίων, παρατηρητέον τυγχάνει, ὅτι αἱ αὐξήσεις αὗται δίδουν τὴν εὐχέριαν τῆς κατὰ τὸ δυνατὸν καλυτέρας ἀντιμετωπίσεως τῶν δημιουργηθειῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἀναγκῶν εἰς ὅλας τὰς οἰκονομίας, ὡς ἐπίσης, ἐὰν τὰ ἀποθέματα ταῦτα δὲν ἐμφανίσουν μεγάλην μείωσιν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, καὶ τῶν μελλουσῶν μεταπολεμικῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν προσπαθειῶν ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Ἐκ τῶν λοιπῶν τούτων φαινομένων νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ ὑπογραμμίσωμεν ἐπίσης καὶ τὴν παρατηρηθεῖσαν ἀπὸ τινος ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις δημιουργίαν μεγάλων ἀποθεμάτων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, ἰδίᾳ δὲ γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ πρώτων ὑλῶν. Σήμερον, ὅτε γράφονται αἱ γραμμαὶ αὗται, τὰ ἀποθέματα ταῦτα φαίνονται ηὐξημένα εἰς τὴν ὁμάδα οἰκονομιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία καὶ ἡ οἰκονομία τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν· ἐνῶ, ἐν ἀντιθέσει, ἐξαιρετικῶς περιορισμένα εἰς τὴν ὁμάδα τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν. Τέλος, πρέπει ἐπίσης νὰ τονίσωμεν τὴν εἰς ὅλας τὰς οἰκονομίας παρατηρηθεῖσαν σημαντικὴν αὐξησιν τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν δαπανῶν διὰ πολεμικὰς ἀνάγκας, ἥτις καὶ ἀντεμετωπίσθη τὸ μὲν διὰ νέων φορολογικῶν ἐπιβαρύνσεων, τὸ δὲ καὶ ἰδίᾳ διὰ συνάψεως νέων δανείων.

VI

Ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις καὶ ἰδίᾳ ταῖς σημαντικωτέραις ἐξ αὐτῶν, παρατηροῦνται ἐξ ἄλλου ἀπὸ τινος, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, ἀσυνήθη μέχρι σήμερον φαινόμενα, ἐκδηλώσεις καὶ φάσεις ἐξελίξεως, ἀποτελοῦσαι βαθείας, ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς τῆς οἰκονομίας καὶ τὰς βάσεις τῆς μελλοντικῆς, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασυγκροτήσεως τῆς οἰκονομίας καὶ ἐξελίξεώς της.

Εἰς τὸ τεχνικὸν μέρος τῆς παραγωγῆς, ἰδίᾳ δὲ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, συνετελέσθησαν ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου πλείσται νέαι τεχνικαὶ ἀντικαταστάσεις καὶ βελτιώσεις, ἀποβλέπουσαι ἢ εἰς ἔντασιν τῆς παραγωγῆς καὶ ἐξέλιξιν αὐτῆς ἢ ἰδίᾳ εἰς χρησιμοποίησεις ἐν τῇ παραγωγῇ νέων πρώτων ὑλῶν εὐκολώτερον ἀποκτωμένων. Τοῦτο συνέβη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς σημαντικωτέρας οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς Γερμανίας. Εἰς τὴν οἰκονομίαν ταύτην ἐφηρμόσθη εἰς τὴν παραγωγὴν πλείστων βιομηχανικῶν προϊόντων νέα τεχνικὴ καὶ πλείστα νέα βιομηχανικὰ προϊόντα ἐδημιουργήθησαν πρὸς ἀντικατάστασιν προϊόντων ὁμοίων πρὸς αὐτά, ἀλλὰ προερχόμενα ἐξ ἄλλων πρώτων ὑλῶν. Σημαντικὰ μέρη τῆς τεχνικῆς ταύτης, ἐφαρμοσθείσης εἰς πλείστας περιπτώσεις ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων,

τῆς ἐλλείψεως συνήθων πρώτων ὑλῶν, δὲν παρουσιάζονται οἰκονομικῶς συμφέροντα καὶ κατὰ συνέπειαν θὰ ἐγκαταλειφθοῦν εὐθὺς ὡς ἐκλείψη ἢ ἐπιβάλλουσα ταῦτα ἀνάγκη. Ἄλλὰ καὶ σημαντικὰ μέρη τῆς τεχνικῆς ταύτης θὰ παραμείνουν καὶ εἰς τὸ μέλλον, μετὰ τὸν πόλεμον, ὡς οἰκονομικῶς συμφερότερα ἐν τῇ παραγωγῇ ὠρισμένων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Ταῦτα θὰ συντελέσουν ἐν τινι μέτρῳ εἰς τὴν καλυτέραν συγκρότησιν καὶ τεχνικὴν ἐξέλιξιν τῆς ὅλης οἰκονομίας, θὰ δημιουργήσουν ὅμως ἐκ παραλλήλου τὰς συνήθεις οἰκονομικὰς διαταραχὰς καὶ εἰδικὰς κρίσεις τεχνικῆς ἐξελίξεως, καίτοι ἐπιφέροντα τὰς ἐκ τῆς νέας καλυτέρας τεχνικῆς ἐξελίξεως οἰκονομικὰς προόδους.

Παρητηρήθη ἐπίσης, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ καὶ εἰς τὰς καθ' ἕκαστον οἰκονομίας καὶ δὴ εἰς τὰς σημαντικωτέρας τῶν οἰκονομιῶν τούτων, ἐξαιρετικὴ εὐκαμψία καὶ εὐκόλος προσαρμογὴ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, ἐργασίας καὶ κεφαλαίου ἀπὸ ὠρισμένους τομῆς τῆς οἰκονομίας εἰς ἑτέρους. Ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν γερμανικὴν, τὴν γαλλικὴν καὶ ἰδίᾳ τὴν ἀγγλικὴν οἰκονομίαν καὶ ἐν τινι μέτρῳ καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, παρητηρήθη ἡ δυνατότης τῆς μεταφορᾶς τῆς οἰκονομικῆς ζωτικότητος, ἀπὸ ὠρισμένα πεδία τῆς οἰκονομίας, εἰς ἕτερα πεδία οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ὡς ἐπίσης μεγαλυτέρα ἐλαστικότης καὶ εὐκαμψία πρὸς νέας ὀργανώσεις, πρὸς μεταβολὰς καὶ ἀλλαγὰς παραγωγικῶν κατευθύνσεων. Τοῦτο ἐνέχει ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασυγκρότησιν τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἀναγκαίας μεταβολὰς καὶ ἀλλαγὰς κατευθύνσεων, ἵνα ἀπὸ τῆς πολεμικῆς συγκροτήσεως αἱ διάφοροι οἰκονομίαι εἰσέλθουν εἰς τὴν εἰρηνικὴν αὐτῶν συγκρότησιν. Ὅπως ὑπῆρξεν εὐχερῆς ἢ μεταβολὴ αὕτη διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν πολεμικῶν ἀναγκῶν ἐν ταῖς οἰκονομίαις, ἐξ ἴσου εὐχερῆς θὰ εἶναι εἰς τὰς διαφόρους οἰκονομίας καὶ εἰς τὰς ἐκ τούτων ἐχούσας ἐξαιρετικῶς πολεμικὴν συγκρότησιν πρὸς ἐξυπηρέτησιν πολεμικῶν ἀναγκῶν, ἢ μετατροπὴ ἀπὸ τὰς παραγωγικὰς πολεμικὰς αὐτῶν ἐνασχολήσεις εἰς παραγωγικὰς ἐνασχολήσεις καλυτέρας ἐξυπηρετήσεως τῶν ἀναγκῶν ἐν τῇ εἰρηνικῇ

οικονομία, άνευ σοβαρῶν οικονομικῶν διαταραχῶν ἐκ τῆς μεταβολῆς ταύτης.

Ἐτέρα ἐκδήλωσις χαρακτηριστικὴ τῶν ἀπὸ τινος συντελουμένων ἐν τῇ οἰκονομίᾳ βαθειῶν ὀργανικῶν μεταβολῶν, εἶναι ὅτι ἐν αὐτῇ καὶ εἰδικώτερον ἐν ταῖς καθ' ἕκαστον οἰκονομίαις, παρατηρεῖται, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, περιορισμὸς εἰς τὸ ἐλάχιστον τῆς δημιουργικῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἥτις εἰς ὠρισμένους μὲν τομεῖς τῆς οἰκονομίας φαίνεται ἐκλείπουσα ὀλοσχερῶς, εἰς ἄλλους δὲ περιοριζομένη τόσον ὑπὸ τῆς Πολιτείας, ὥστε ἡ πρωτοβουλία πλέον αὐτῆ, ἐν τῇ ἐνασκήσει της καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐμπνεύσει της, ἀνήκει περισσότερον εἰς τὴν Πολιτείαν παρὰ εἰς τὸν ἰδιώτην ἐπιχειρηματίαν. Ἡ ἀτομικὴ ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία ἐξακολουθεῖ νὰ συναντᾶται ἐν τῇ διευθύνσει μόνον οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐπιχειρήσεων, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἰσχυρῶς περιορισμένη, ἐν σχέσει πρὸς τὰς δυνατότητας ἐπεκτάσεως αὐτῶν, διατελοῦσα συνεχῶς ὑπὸ τὸν αὐστηρὸν ἔλεγχον καὶ παρακολούθησιν τῆς Πολιτείας, εἰς ἐλάχιστους δὲ μόνον τομεῖς τῆς οἰκονομίας παραμένει αὐτῆ ἐν πλήρει δράσει ὡς καὶ πρότερον, εἰς παραγωγικὰς δημιουργικὰς προσπάθειας.

Παράλληλος πρὸς τὸν περιορισμὸν τοῦτον τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας ἐν τῇ οἰκονομίᾳ, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τολμηρὰς δημιουργικὰς προσπάθειας, ὑπῆρξε καὶ ἡ μείωσις τοῦ κέρδους τοῦ ἐπιχειρηματίου καὶ τῶν παρατηρηθέντων κατὰ τὸ παρελθὸν μεγάλων ἐσόδων τῶν ἐπιχειρηματιῶν καὶ ἡ σχεδὸν παντελὴς ἔλλειψις καὶ ἐξαφάνισις κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον τῆς τόσον συνήθους εἰς παρελθούσας πολεμικὰς περιόδους κερδοσκοπίας. Ἦδη τὰ ἔσοδα τοῦ ἐπιχειρηματίου ὁμοιάζουν περισσότερον μὲ σταθερὰ ἔσοδα, παρὰ μὲ ἕξα ρετικῶς εὐμετάβλητα ἐπιχειρηματικὰ ἔσοδα, περιορισθέντων ἐν τινι μέτρῳ καὶ τῶν κινδύνων τῆς ἐπιχειρήσεως παραλλήλως πρὸς τὰς δυνατότητας ἐπεκτάσεων καὶ μεγάλων δημιουργικῶν ὑπὸ μεμονωμένων ἐπιχειρηματιῶν.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων προβλημάτων τοῦ μέλλοντος, ἰδίᾳ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου, θὰ εἶναι ἡ δημιουργία δυνατοτήτων ἀντικαταστάσεως ἢ μᾶλλον ἡ διευκόλυνσις νέας ὀργανικῆς συνθέσεως τῆς τόσον ἀπαραιτήτου διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας πρωτοβουλίας τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἰδίᾳ εἰς μεγάλας δημιουργικὰς προσ-

παθείας· ἡ λύσις δὲ τοῦ προβλήματος τούτου νομίζομεν ὅτι θὰ εὑρεθῇ εἰς ἓνα συγκερασμὸν τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας τοῦ ἐπιχειρηματίου, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν πραγματοποίησιν κερδῶν, καὶ τῆς πρωτοβουλίας τῆς Πολιτείας, ἀποβλεπούσης εἰς τὸ γενικὸν συμφέρον. Κατὰ τὴν συνεργασίαν ταύτην Κρατικῆς καὶ ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, ἡ Πολιτεία τὸ μὲν θὰ μετέχη εἰς μικτὰς ἐταιρικὰς ἐπιχειρήσεις, τὸ δὲ θὰ ἐλέγχη, θὰ περιορίζῃ καὶ θὰ κατευθύνῃ τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, καὶ τέλος θ' ἀφίνη εἰς τινὰς ὁρισμέναις ἐκδηλώσεσι πλήρη ἐλευθερίαν εἰς αὐτήν.

Ἐτέρα, ἐξ ἴσου βασικῆς σημασίας νέα φάσις ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας εἶναι ὁ ἀπὸ τινος, ἰδίᾳ δὲ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου, συνεχῆς ἔλεγχος τῆς παραγωγῆς καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐμπορίου βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ πρώτων ὑλῶν, ἔλεγχος συνεχῶς ἐντεινόμενος καὶ ἐπεκτεινόμενος. Ὁ ἔλεγχος οὗτος ὑποκαθιστᾷ ἐν μέτρῳ συνεχῶς ἀυξανομένῳ τὰς ἐκ τῶν διακυμάνσεων τῶν τιμῶν ῥυθμιστικὰς καὶ κατευθυντηρίου ἐνεργείας αὐτῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, συντελῶν εἰς καλυτέραν συσχετίσιν παραγωγικῶν ἐργασιῶν πρὸς καταναλωτικῆς ἀνάγκας. Ἦδη αἱ τιμαὶ χρησιμεύουν κυρίως διὰ τὴν ἀμοιβὴν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, τῶν ὁποίων καὶ πάλιν τὸ μέγεθος τῆς ἀμοιβῆς ρυθμίζεται περισσότερο ὑπὸ τῆς Πολιτείας παρὰ ὑπὸ τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως οὐτῶν.

Τὸ οὐσιῶδες ὁμοῦς ἐν προκειμένῳ εἶναι, ὅτι ὁ ἔλεγχος οὗτος δὲν ἐμφανίζεται ἀσκούμενος μόνον εἰς τὰς καθ' ἕκαστον οἰκονομίας, ὅποτε δὲν θὰ εἶχε τὴν τεραστίαν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζει, ἀλλ' ἐμφανίζεται ὡς διεθνῆς ἔλεγχος, ἀσκούμενος σήμερον καὶ εἰς τὰς δύο βασικὰς ομάδας οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ. Εἰς τὴν ὁμάδα οἰκονομιῶν εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία καὶ ἡ οἰκονομία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἀσκεῖται οὗτος ἰδίᾳ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἐπιτευχθεὶς διὰ σειρᾶς εἰδικῶν συμβάσεων καὶ συμφωνιῶν. Οὕτω σήμερον πλεῖστα βασικὰ οἰκονομικὰ ἀγαθὰ εὐρίσκονται κατὰ τινὰ τρόπον ὑπὸ διεθνῆ ἔλεγχον ἐν τῇ ὁμάδι ταύτῃ οἰκονομιῶν, ὁσημέραι δὲ ὁ διεθνῆς οὗτος ἔλεγχος ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου ἐπεκτείνεται καὶ ἐπὶ ἄλλων βασικῶν οἰκονομικῶν

ἀγαθῶν. Εἰς δὲ τὴν ὁμάδα οἰκονομιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχει ἡ γερμανικὴ οἰκονομία καὶ αἱ πλείσται εὐρωπαϊκαὶ οἰκονομίαι, ὁ ἔλεγχος ἀσχεῖται κυρίως ὑπὸ τῆς γερμανικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐν συνεργασίᾳ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μετὰ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν εὐρωπαϊκῶν τούτων πολιτειῶν, ἐπιτευχθεὶς καὶ ἐν προκειμένῳ δι' εἰδικῶν συμβάσεων καὶ συμφωνιῶν, ἀποβλεπουσῶν ὅμως εἰς καταλλήλους προσαρμογὰς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν διαφόρων πολιτειῶν ἐπὶ τῶν οἰκονομιῶν τῶν καὶ ἀνταλλαγῶς μεταξὺ τούτων, τῶν παραγομένων εἰς ἑκάστην τῶν οἰκονομιῶν τούτων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Οὕτω σήμερον εὐρίσκονται οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ διεθνῆ ἔλεγχον, παρακολούθησιν καὶ γενικὰς κατευθυντηρίους παραγωγικὰς γραμμάς, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἡ γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ παραγωγή ἐν τῇ ὁμάδι ταύτῃ οἰκονομιῶν, ὡς καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν ἐν αὐταῖς παραγομένων οἰκονομικῶν ἀγαθῶν.

Ὁ διεθνῆς οὗτος ἔλεγχος ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ εἰς τὰς δύο βασικὰς ὁμάδας οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, διαρκῶς θὰ ἐντείνεται καὶ θὰ ἐπεκτείνεται, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος, συντελῶν εἰς τὸ νὰ ἐξυψηροῦνται κατὰ τὸ δυνατὸν καλύτερον ὑπὸ τῆς σημερινῆς συνθήκας αἱ καταναλωτικαὶ ἀνάγκαι εἰς οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ ἔλεγχος οὗτος οὐ μόνον θὰ ἐπεκταθῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ ὑφίσταται καὶ μετὰ τὸν πόλεμον, ἀναδιοργανούμενος κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὴν παραγωγὴν βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, καθιστάμενος δὲ ἔτι μᾶλλον διεθνῆς διὰ γενικῆς πλέον συμμετοχῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῶν σημαντικωτέρων πολιτειῶν ἐν αὐτῷ, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀνασύνθεσιν τῶν ὑφισταμένων σήμερον βασικῶν ὁμάδων οἰκονομιῶν ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ εἰς ἐνιαῖον σύνολον καὶ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων.

Εἶναι προφανεῖς αἱ δυνατότητες ἐξελίξεως τοῦ τοιοῦτου ἐλέγχου, ἰδίᾳ δὲ τοῦ διεθνoῦς ἐλέγχου, ἐπὶ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου ὄλων τῶν βασικῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν, γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ πρώτων ὑλῶν καὶ αἱ δι' αὐτοῦ ἐμφανιζόμεναι καταπληκτικαὶ δυνατότητες κατὰ τὸ δυνατόν πλέον ἐπιτυχοῦς ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας

καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν διὰ καλυτέρας προσαρμογῆς τῆς παραγωγῆς πρὸς τὰς καταναλωτικὰς ἀνάγκας καὶ καταναλωτικὰς διεξόδους, μειουμένων οὕτως εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ τῆς ἐντάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἐναλλαγῶν καὶ τῆς βιαιότητος τῶν οἰκονομικῶν κρίσεων.

Αἱ δυνατότητες αὗται ἐμφανίζονται ἔτι περισσότερο καταπληκτικῶς εὐεργετικάι, ἐὰν συνδυασθοῦν, ὡς εἶναι πιθανὸν ὅτι θὰ συμβῆ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου, μὲ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἐπιτυχεστέραν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῆς εἰδικεύσεως ἐκάστης οἰκονομίας εἰς τὰς πλέον προσιδιαζούσας εἰς αὐτὴν παραγωγικὰς ἐνασχολήσεις, μὲ τὸν διεθνή οὕτως εἰπεῖν καταμερισμὸν τῆς παραγωγῆς· μὲ τὴν ρύθμισιν τῆς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀσθενεστέρων καὶ μέχρι σήμερον μὴ ἐντατικῶς καὶ πλήρως ἐκμεταλλευθεισῶν οἰκονομιῶν· καὶ ἰδίᾳ μὲ τὴν ρύθμισιν τοῦ ζητήματος τῶν ἀποικιῶν, μὲ τὴν πληρεστέραν τῶν ἀποικιῶν ἐκμετάλλευσιν διὰ διοχετεύσεως καὶ νέων κεφαλαίων εἰς αὐτάς, καὶ τῆς δυνατότητος προμηθείας ἐξ αὐτῶν, γεωργικῶν προϊόντων εὐρείας καταναλώσεως καὶ πρώτων ὑλῶν ὑφ' ὧν τῶν οἰκονομιῶν, ὡς καὶ διοχετεύσεως κατὰ τὸ δυνατόν μέρους τῶν τυχόν πλεονασμάτων τοῦ πληθυσμοῦ ἐξ ὧν τῶν χωρῶν εἰς τινὰς ἐκ τούτων, πρὸς παραγωγικὴν ἐν αὐταῖς ἐνασχόλησιν.

Ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς οἰκονομίας, νέαν, ἐξαιρετικῆς ἐπίσης σημασίας φάσιν, ἀποτελεῖ ἡ παρατηρηθεῖσα καὶ ὁσημέραι περισσότερο γενικευομένη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς οἰκονομίας, νέα τεχνικὴ εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ νομίσματος, τὴν ρύθμισιν τῶν διακυμάνσεων τῆς πραγματικῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ τὴν ρύθμισιν τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας, τῆς ὁποίας αἱ χαρακτηριστικώτεραι ἐκδηλώσεις ἐμφανίζονται ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς Γερμανίας, ἰδίᾳ δὲ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Τὸ νόμισμα χρησιμεύει ἤδη εἰς πλείστας οἰκονομίας διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ὄχι μόνον τῆς οἰκονομίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ συναλλακτικῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐφαρμοζομένης οἰκονομικῆς πολιτικῆς, συνυφαινομένης οὕτω τῆς οἰκονομίας ἔτι στενώτερον μετὰ τῆς ἐπ' αὐτῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τῶν τάσεων αὐτῆς. Ἡ χρησιμοποίησις δὲ αὕτη τοῦ νομίσματος δι' ἐπιδιώξεως οἰκονομικῆς πολιτικῆς, καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, τυγχάνει ἀπολύτως μετα-

βατική, ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῆς μεγαλυτέρας ἐντάσεως τῆς ἀπὸ τοῦ 1929 ἐκδηλωθείσης οἰκονομικῆς κρίσεως, μέλλουσα δὲ νὰ διαρκέσῃ τὸ πολὺ μέχρι τῆς νέας ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ ὀφειλομένη εἰς προσπαθείας τῆς δι' οἰωνδῆποτε μέσων ἀντιμετωπίσεως τῆς κρίσεως καὶ τῶν μετέπειτα οἰκονομικῶν ἀνωμαλιῶν καὶ διαταραχῶν.

Ἀντιθέτως ὁμως, ἡ νέα τεχνικὴ εἰς τὴν ρύθμισιν τῆς πραγματικῆς καὶ ἀγοραστικῆς ἀξίας τοῦ νομίσματος, ἀποτελοῦσα μόνιμον ὀργανικὴν μεταβολὴν ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας, μόνιμον ὀργανικὴν μεταβολὴν τοῦ νομισματικοῦ συστήματος τοῦ λειτουργοῦντος εἰς τὰς διαφόρους οἰκονομίας καὶ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν, θὰ παραμείνῃ. Ἡ νέα αὕτη νομισματικὴ τεχνικὴ ἐμφανίζεται ἤδη εἰς ὄλας σχεδὸν τὰς οἰκονομίας καὶ εἶναι τελείως διάφορος τῆς νομισματικῆς τεχνικῆς χρυσοῦ νομισματικοῦ κανόνος, τοῦ ὁποίου ἡ τεχνικὴ ἐβασίζετο ἐπὶ αὐτομάτου, οὕτως εἶπειν, λειτουργίας, αὐτομάτου συσχετίσεως καὶ ρυθμίσεως τῆς πραγματικῆς καὶ ἀγοραστικῆς ἀξίας του, συστήματος ὁμως λίαν εὐπαθοῦς, τοῦ ὁποίου ἡ τεχνικὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον ὀσημέραι ἐγκαταλείπεται εἰς τὰς διαφόρους οἰκονομίας καὶ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ.

Ἡ νέα νομισματικὴ τεχνικὴ ἐμφανίζει ἐπιστημονικῶς ἐξαιρετικῶς λεπτὴν ἐφαρμογὴν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος καὶ ὅσον ἀφορᾷ ἰδίᾳ τὴν ἀγοραστικὴν αὐτοῦ ἀξίαν καὶ τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν. Βασίζεται, ὅσον ἀφορᾷ μὲν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ νομίσματος καὶ τὴν συσχετίσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐτέραν ἀξίαν του, κυρίως ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ὡς ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἀποθεμάτων νομισματικοῦ χρυσοῦ, διενεργεῖται δὲ σήμερον εἰς τινὰς χώρας οὐχὶ ὑπὸ τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἰδρυμάτων ρυθμίσεως συναλλαγμάτων, τῶν ὁποίων ὁμως ὁ ρόλος, καθ' ἡμᾶς τοῦλάχιστον, τυγχάνει μεταβατικός· ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν ἀγοραστικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, βασίζεται ἐπὶ τῶν ἀξομειώσεων τῆς νομισματικῆς κυκλοφορίας ἐν σχέσει πρὸς τὰς εἰς νόμισμα ἀνάγκας τῆς οἰκονομίας. Ἐν τῇ ἐνασκήσει τῆς ἡ νομισματικῆς αὕτη τεχνικὴ ἀπαιτεῖ βαθεῖαν γνῶσιν τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης, τῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐφαρμόζεται, τῆς καταστάσεως

τῶν οἰκονομιῶν μετὰ τῶν ὁποίων ἡ οἰκονομία αὕτη ἔχει ἐξωτερικὰς οἰκονομικὰς σχέσεις καὶ τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας· σήμερον δὲ καὶ ἐπὶ χρονικόν τι διάστημα, συνεπεὶα τῆς μεταβατικῆς χρησιμοποίησεως καὶ τοῦ νομίσματος ὡς μέσου οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀπαιτεῖ ἐξ ἴσου βαθεῖαν γνῶσιν τῶν ἐπιδιώξεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐν τῇ ἐνασκουμένη οἰκονομίᾳ, ὡς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς οἰκονομίας ἢ δμάδας οἰκονομιῶν, μετὰ τὰς ὁποίας ἡ οἰκονομία αὕτη συνεργάζεται ἢ εὐρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν.

Ἡ νέα αὕτη νομισματικὴ τεχνικὴ προδικάζει καὶ διαγράφει σαφῶς καὶ τὰς γενικὰς γραμμὰς καὶ βάσεις τοῦ μετὰ τὸν πόλεμον καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ νομίσματος ὡς μέσου οἰκονομικῆς πολιτικῆς, νέου νομισματικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον θὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὰς διαφόρους οἰκονομίας καὶ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ, τοῦ ὁποίου δμως ἡ διαγραφή ἐκφεύγει τῶν ὀρίων τῆς παρούσης μελέτης, καὶ τὸ ὁποῖον, καίτοι καὶ πάλιν θὰ βασίζεται ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ, θὰ εἶναι διάφορον τοῦ συστήματος τοῦ χρυσοῦ νομισματικοῦ κανόνος.

Ἐτερον ἐξ ἴσου χαρακτηριστικὸν φαινόμενον νέας φάσεως ἐξελίξεως τῆς οἰκονομίας, ἐκδήλως ἐμφανισθὲν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς οἰκονομίας καὶ ἐν τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ἱκανὸν ἤδη χρόνον πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου καὶ ἰδίᾳ μετ' αὐτήν, εἶναι ἡ σταθερότης τοῦ ἐπιπέδου τοῦ τόκου, ἢ διατήρησις αὐτοῦ εἰς ἐξαιρετικῶς χαμηλὰ ἐπίπεδα καὶ ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον αἰσθητὴ δυσκαμψία τῶν διακυμάνσεων αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου. Τὸ ὅτι, δηλαδή, δὲν χρησιμοποιοῦνται πλέον αἱ διακυμάνσεις τοῦ ἐπιπέδου τοῦ τόκου ὡς μέσον οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς ἐνίσχυσιν ἢ περιορισμὸν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν, πρὸς ἔλξιν ἢ ἀπώθησιν κεφαλαίων, πρὸς διευκόλυνσιν μεταναστεύσεων ἢ παλινοστήσεων κεφαλαίων καὶ αὔξησιν ἢ μείωσιν τῶν ἀποθεμάτων εἰς πολύτιμα μέταλλα καὶ συνάλλαγμα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μιᾶς οἰκονομίας, ἰδίᾳ δὲ πρὸς περιορισμὸν ἢ ἐνίσχυσιν ἐπενδύσεων κεφαλαίων, ὡς συνέβαινεν εἰς τὸ παρελθὸν συνεπεὶα καταλλήλων ἐπεμβάσεων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τῶν διακυμάνσεων τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιπέδων τῶν τόκων. Οὕτω σήμερον αἱ διακυμάνσεις τοῦ τόκου καὶ ἰδίᾳ τοῦ

προεξοφλητικοῦ τόκου χρησιμεύουν κυρίως ὡς μέσον σταθερῶν ἐσόδων τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν πιστωτικῶν Τραπεζῶν καὶ ἰδρυμάτων καὶ ὄχι ὡς μέσον οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν.

Κατὰ συνέπειαν, ἡ οἰκονομία καὶ αἱ ἐπεκτάσεις καὶ περιορισμοὶ τῶν παραγωγικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐν γένει τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν κατευθύνονται ἤδη ἀμέσως ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, δι' ἀπ' εὐθείας ἐπεμβάσεων, ἐνισχύσεων, παροχῆς πιστώσεων καὶ δι' ἀπ' εὐθείας περιορισμῶν, ἀπαγορεύσεων, διακοπῆς ἢ μὴ παροχῆς πιστώσεων καὶ συμβάσεων πρὸς ἀλλοδαπὰς πολιτείας, ἀποβλεπουσῶν εἰς τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην κατεύθυνσιν τῶν οἰκονομικῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν μεταξύ των οἰκονομικῶν σχέσεων, κινήσεως οἰκονομικῶν ἀγαθῶν καὶ κεφαλαίων.

Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα τὸ σύστημα τοῦτο τῆς τοιαύτης ἀπ' εὐθείας κατευθύνσεως τῶν οἰκονομικῶν, ἐν προκειμένῳ δὲ πιστωτικῶν ἐργασιῶν θὰ γενικευθῆ ἔτι περισσότερον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ ἰδίᾳ μετ' αὐτόν, εἰς μὲν τὰς καθ' ἑαστον οἰκονομίας ἐνασκούμενον ὑπὸ τῶν Πολιτειῶν καὶ τῶν Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κατὰ τὸ δυνατόν καλυτέρας ἐκτιμήσεως τῶν καταναλωτικῶν ἀναγκῶν καὶ καταναλωτικῶν διεξόδων, ἐν δὲ τῇ παγκοσμίῳ οἰκονομίᾳ ἐνασκούμενον ἢ ὑπὸ νέου διεθνοῦς τινος ὀργανισμοῦ - διεθνοῦς Τραπεζῆς, εἰς τὸν ὅποιον θὰ μετέχουν αἱ περισσότεραι, ἂν μὴ ὅλαι αἱ πολιτεῖαι, ἢ ὑπὸ τῶν ἤδη ὑφισταμένων διεθνῶν οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν, ἀναδιοργανουμένων καὶ ἐπικουρουμένων δι' εἰδικῶν πρὸς τοῦτο συμβάσεων τῶν διαφόρων πολιτειῶν καὶ τῶν διαφόρων Ἐκδοτικῶν Τραπεζῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀναγκῶν καὶ δυνατοτήτων ἐκάστης οἰκονομίας καὶ τῆς ἐκτελέσεως μεγάλων διεθνοῦς σημασίας παραγωγικῶν ἔργων.

Ἐπίσης νέαν φάσιν ἐξελιξέως οἰκονομίας ἀποτελεῖ ἡ ἀπὸ ἱκανοῦ χρονικοῦ διαστήματος πρὸ τοῦ πολέμου ἐπελθοῦσα καὶ ὀσημέραι διαρκῶς ἐπὶ πλεόν συστηματοποιουμένη μεταβολὴ εἰς τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια. Ἦδη τὸ ὕψος τῶν ἐργατικῶν ἡμερομισθίων δὲν διέπεται πλεόν ὑπὸ τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἐργασίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Πολιτείας, καταβαλλούσης πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως τὰ ἡμερομίσθια παραμένουν εἰς κατὰ τὸ δυνατόν με-

γαλύτερα ἐπίπεδα καὶ ὅπως ἀντιμετωπισθῆ ἢ συνεπεία τούτου ἐπιτεινομένη ἀνεργία· ἦτις καὶ ἔτι πλέον θὰ ἀντιμετωπισθῆ διὰ μεγαλυτέρας ἐπειβάσεως τῆς Πολιτείας ἐν τῇ παραγωγῇ, πρὸς αὔξησιν τῶν παραγωγικῶν ἔργασιων καὶ ἰδίᾳ, τὸ μὲν δι' ἐκτελέσεως μεγάλων παραγωγικῶν ἔργων, τὸ δὲ δι' εὐθετωτέρας ρυθμίσεως τῆς κινήσεως καὶ κατανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ μεταξὺ τῶν διαφόρων παραγωγικῶν ἐνασχολήσεων.

Τέλος, ἐξ ἴσου χαρακτηριστικαὶ τυγχάνουν αἱ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως ἰδίᾳ τοῦ πολέμου κοινωνικώτεραι τάσεις τῆς φορολογίας. Εἰς ὅλας τὰς οἰκονομίας, ἀπὸ τῆς σημαντικωτέρας μέχρι τῆς ἀσθενεστετέρας, παρατηρεῖται σημαντικὴ αὔξησις τῆς φορολογίας τῶν μεγάλων κεφαλαίων, ἰδίᾳ δὲ τῶν μεγάλων εἰσοδημάτων, καθισταμένη ὁσημέραι ἔτι περισσότερον περιοριστικὴ αὐτῶν, ἦτις ὀφείλεται μὲν εἰς ἀντιμετώπισιν μεγάλων δημοσίων δαπανῶν, ἀλλ' ἔχει πλέον ἢ ἐκδήλους τὰς τάσεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ὄλων τῶν πολιτειῶν πρὸς κοινωνικώτεραν ὀργάνωσιν. Τοῦτο δὲ ἀσφαλῶς προδικάζει τὴν μετὰ τὸν πόλεμον ἔτι κοινωνικώτεραν ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀπὸ ἱκανοῦ χρόνου ἐφαρμοζόμενα καὶ συνεχῶς ἐπεκτεινόμενα μέτρα προστασίας τῶν ἐργατῶν καὶ γενικῶς τῶν οἰκονομικῶς ἀσθενεστερόων, ἀσφαλίσεως αὐτῶν καθ' ὄλων τῶν κινδύνων, ἰδίᾳ δὲ ἀσθενείας καὶ γήρατος, καὶ πληρεστερας αὐτῶν μορφώσεως καὶ γενικῶς σταθερᾶς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τοῦ πολιτισμοῦ· μέτρα ἐκδήλα εἰς ὅλας τὰς οἰκονομίας, τὰ ὅποια οὐδόλως ἀνέστειλεν ὁ ἐκραγεὶς πόλεμος, ἀλλὰ σημαντικῶς ἐνίσχυσεν εἰς περαιτέρω ἐξάπλωσιν καὶ γενίκευσιν εἰς πλείστας οἰκονομίας καὶ ἅτινα ἔτι πλέον θὰ ἐπεκταθοῦν καὶ θὰ γενικευθοῦν μετὰ τὸν πόλεμον.

VII

Πρὶν ἢ κλείσωμεν τὴν μελέτην μας ταύτην, θὰ ἠθέλομεν νὰ προβῶμεν εἰς γενικὰς τινὰς συμπερασματικὰς παρατηρήσεις, ἐπὶ τῆς ἐν πολέμῳ εὕρισκομένης παγκοσμίου οἰκονομίας, ὡς καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν καὶ τῶν νέων φάσεων ἐξελίξεως, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς.

Σπανίως μεταξὺ τῶν αἰτίων ἐκρήξεως πολέμου οἰκονομικὰ αἴτια κατέχουν τόσον σημαντικὴν ἔκτασιν, ὅσον εἰς τὴν ἔ-

κρηξιν τοῦ σημερινοῦ πολέμου. Τὰ συνδραμόντα εἰς τὴν ἔκρηξιν τοῦ πολέμου τούτου οἰκονομικὰ αἷτια, σὺν τοῖς ἄλλοις (ἐλλείψεις τῆς κατὰ τὸ παρελθὸν συντελεσθείσης ὀργανώσεως τῶν διεθνῶν σχέσεων καὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, σφάλματα τῆς ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς ἰσορροπίας τῶν δυνάμεων πολιτικῆς), δύνανται νὰ συνοψισθοῦν εἰς τὰ ἑξῆς κυρίως. Εἰς τὴν ἔντασιν τοῦ διεθνoῦς οἰκονομικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐκ μέρους ὄλων τῶν πολιτειῶν καὶ τὴν προσφυγὴν εἰς προσπαθείας αὐταρκειας, ἔθνικιστικὰς συγκεντρώσεις, δυναμικὰς λύσεις καὶ χωρικὰς ἐπεκτάσεις ἐκ μέρους πολιτειῶν τινων. Αἱ ἐνέργειαι ἢ ἄλλως τὰ αἷτια ταῦτα ὀφείλονται εἰς τὴν ἐκδηλωθεῖσαν κατὰ τὸ ἔτος 1929 βιαίαν οἰκονομικὴν κρίσιν, ὁμοίαν τῆς ὀποίας εἰς ἔντασιν καὶ ἔκτασιν δὲν εἶχε γνωρίση μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ οἰκονομικὴ ἱστορία. Ἡ ἐξαιρετικὴ ἔντασις τῆς κρίσεως αὐτῆς ὀφείλετο εἰς τὸ ὅτι αὕτη ὑπῆρξε κατ' ἐξοχὴν σύνθετος κρίσις, ἀποτελουμένη ἐκ γενικῆς περιοδικῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἐκ κρίσεως τεχνικῆς προόδου, ἐκ κρίσεως νομισματικῆς, ἐκ κρίσεως πιστωτικῆς καὶ ἐκ κρίσεως δημοσιονομικῆς· αἱ τελευταῖαι τῶν εἰδικῶν τούτων κρίσεων εἶχον τὴν ἀρχικὴν των αἰτίαν εἰς ἀνεπιτυχῆ ἐκκαθάρισιν ἢ τὸ ἀνεκκαθάριστον μέρος τῶν οἰκονομικῶν συνεπειῶν τοῦ παρελθόντος πολέμου. Ἡ ἐξαιρετικὴ δὲ ἔκτασις καὶ ἐπιδείνωσις τῆς κρίσεως ταύτης ὀφείλετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἀνεπιτυχεῖς προσπαθείας πρὸς ἀντιμετώπισιν αὐτῆς, αἷτινες πρὸς στιγμὴν μὲν ἀντεμετώπιζον τὴν ἐξαιρετικὴν τῆς κρίσεως ἔντασιν, οὐχ ἤττον ὁμως συνέτεινον μεγάλως εἰς χρονικὴν ἐπέκτασιν καὶ ἐπιδείνωσιν αὐτῆς.

Αἱ ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου νέαι φάσεις ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν, εἰς τὰς ὀποίας εἰσήλθομεν, φέρουν ἐν ἑαυταῖς τὸ μὲν τὴν ἐκκαθάρισιν βασικῶν τινων ἐξαιρετικῶς παθολογικῶν ἐκδηλώσεων τῆς καταστάσεως τῆς οἰκονομίας, τὸ δὲ νέας ὑγιεῖς βάσεις καὶ δυνατότητας τῆς εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον μετὰ τὸν πόλεμον καλυτέρας ἀνασυγκροτήσεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν.

Αἱ βασικώτεραι τῶν νέων τούτων φάσεων τῆς οἰκονομικῆς ἐξελίξεως τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας καὶ τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν ἐπιφέρουν βαθεῖας μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις ἐν τῇ οἰκονο-

μία καὶ ἐν τῇ γενικῇ παγκοσμίῳ διεθνεί πολιτικῇ καὶ οἰκονομικῇ ἐμφανίσει. Εἰς τὰς συντελεσθείσας καὶ συντελουμένας κατὰ τὸν πόλεμον μεταβολὰς καὶ διαφοροποιήσεις θὰ βασιοθῇ κυρίως ἢ μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασυγκρότησις.

Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ πολιτικὴ πρέπει νὰ συντελέσουν εἰς τὴν κατὰ τὸ δυνατόν καλυτέραν ὀργάνωσιν καὶ συγκρότησιν τῆς Πολιτείας, τῆς οἰκονομίας, τῶν διεθνῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν σχέσεων, ἐπὶ τῷ τέλει καλυτέρας καὶ μονιμωτέρας ὀργανώσεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς κατὰ τὸ δυνατόν ὑπάρξεως μεγαλυτέρας ἀνθρωπίνης εὐτυχίας. Ἡ μὲν ἐπιστήμη καὶ δὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐπιστήμη εἰς πᾶσαν χώραν, πρέπει νὰ συμβάλῃ μεγάλως εἰς τοῦτο, καταβάλλουσα ἀπὸ τοῦδε πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν, ἵνα ἐμφανίσῃ, φωτίσῃ καὶ ἐρευνήσῃ κατὰ τὸ δυνατόν πληρέστερον καὶ εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς ἐκδηλώσεις, τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τῶν νέων φάσεων τῆς ἐξελίξεως τῶν καθ' ἕκαστον οἰκονομιῶν καὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ βασιοθῇ ἢ δύναται νὰ βασιοθῇ καλύτερον ἢ μετὰ τὸν πόλεμον ἀνασυγκρότησις καὶ ἀναδιοργάνωσις τῆς οἰκονομίας καὶ γενικώτερον τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας. Ἡ δὲ πολιτικὴ, ἰδίᾳ δὲ ἡ πολιτικὴ τῶν σημαντικωτέρων πολιτειῶν καὶ εἰδικώτερον ἡ οἰκονομικὴ αὐτῶν πολιτικὴ, ὀφείλει νὰ διευκολύνῃ ἐκάστοτε ἐν καιρῷ, ἰδίᾳ δὲ μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, τὰς ἀναγκαίας νέας ἀνασυγκροτήσεις καὶ νέας συνθέσεις τῶν διαφορῶν οἰκονομιῶν, τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν σχέσεων καὶ τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας.

Ἐπὶ τὰς προϋποθέσεις ταύτας, τὸ μέλλον θὰ ἀποδείξῃ ἐμπράκτως, ὅτι αἱ μεγάλαι θυσίαι τοῦ παρόντος πολέμου καὶ αἱ δύσκολοι στιγμαὶ τὰς ὁποίας σήμερον διερχόμεθα, ὑπῆρξαν μικρὸν ἴσως ἀντιστάθμισμα μιᾶς συνεχῶς προϊούσης καλυτέρας, εὐτυχεστερας καὶ βεβαιότερας αὔριον.